Põltsamaa Vallavolikogu
Põltsamaa Vallavalitsus

Põltsamaa valla arengukava aastani 2035

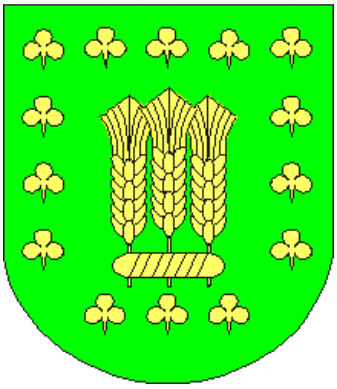

Põltsamaa 2013

Sisukord

Sissejuhatus ... 4
1 Hetkeolukorra analüüs ... 6
1.1. Geograafiline asend – paiknemine ja asustus ... 6
1.2. Ajalugu ... 8
1.3. Rahvastik ... 9
1.4. Keskkond ... 11
1.4.1 Looduskeskkond ... 11
1.4.2 Looduskaitse ... 12
1.4.3 Tehiskeskkond ... 12
1.4.4 Haljastus ja heakord ... 12
1.4.5 Jäätmemajandus ... 13
1.5. Tehniline infrastruktuur ... 13
1.5.1 Teed, liiklus ja ühistransport ... 13
1.5.2 Tänavavalgustus ... 14
1.5.3 Telefoniside ja internet ... 14
1.5.4 Energeetika ... 14
1.5.5 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed ... 14
1.6. Haridus ... 15
1.6.1 Haridusvõrk ... 15
1.6.2 Noorsootöö ... 17
1.7. Kultuur ... 18
1.7.1 Kultuuri- ja seltsitegevus ... 18
1.7.2 Raamatukogu ... 20
1.8. Sport ... 21
1.9. Sotsiaalhoolekanne ... 23
1.9.1 Laste hoolekanne ... 23
1.9.2 Puuetega inimeste sotsiaalhoolekanne ... 23
1.9.3 Eakate sotsiaalhoolekanne ... 23
1.9.4 Toimetulekuraskustega isikute hoolekanne ... 24
1.9.5 Tööturg ... 24
1.9.6 Sotsiaaltoetused- ja teenused ... 25
1.10. Meditsiiniline teenindamine ja tervishoid ... 27
1.11. Ettevõtlus ... 27
1.12. Turism ... 30
1.13. Vallamajandus ... 32
1.13.1 Valla juhtimine ... 32
1.13.2 Valla eelarve ... 32
1.13.3 Investeeringud ja projektid ... 34
1.13.4 Koostöö ja koostööpartnerid ... 34
2 Koondhinnang Põltsamaa valla arengule ... 36
SWOT-analüüs ... 36
3 Põltsamaa valla visioon 2035 ... 41
3.1 Põltsamaa vald 2035 ... 41
4 Missioon Põltsamaa valla juhtimisel ... 41
5 Põltsamaa valla strateegilised eesmärgid 2035 ... 42
6 Tegevuskava ... 45
7 Arengukava seire ... 57
8 Kasutatud allikad ... 58
Lisa 1. Põltsamaa valla külade mõjupiirkonnad ... 59
Lisa 2. Põltsamaa valla kultuurikalender ... 60
Lisa 3. Põltsamaa vallas tegutsevad MTÜ-d (väljaarvatud korteriühistud) ... 60
Lisa 4. Arengudokumendid ... 61

Jooniste loetelu

Joonis 1. Põltsamaa valla arendamise mudel 4
Joonis 2. Põltsamaa valla paiknemine. 6
Joonis 3. Põltsamaa piirkonna teede kasutussagedus. 7
Joonis 4. Rahvastiku paiknemine asustusüksuse tasandil ja asustusüksuste mõjupiirkonnad..... 8
Joonis 5. Rahvastikumuutus Põltsamaa vallas. 9
Joonis 6. Põltsamaa valla rahvastikusündmused 2002–2013……..……..……..11
Joonis 7. Põltsamaa valla rahvastiku struktuur 2005. ja 2012. aastal..... 11
Joonis 8. Laste arvu dünaamika Põltsamaa valla lasteaedades. 16
Joonis 9. Õpilaste arvu dünaamika Põltsamaa valla üldhariduskoolides. 17
Joonis 10. Kooli minevate laste arv koolide kaupa. 17
Joonis 11. Riigieelarvest makstavad sotsiaalabitoetused. 24
Joonis 12. Registreeritud töötute arv Põltsamaa vallas (jaanuar 2008 kuni juuli 2013)..... 25
Joonis 13. Põltsamaa valla palgatöötajate kuukeskmise brutotulu (eurot) Jõgeva maakonna teiste omavalitsuste ja Eesti võrdluses 2012. aastal..... 28
Joonis 15. Põltsamaa valla põhitegevuse tulud osatähtsuse järgi 2012. aastal. 32
Joonis 16. Kululiigi osatähtsus Põltsamaa valla eelarve kogukuludes 2012. aastal. 33
Joonis 17. Põltsamaa valla tulumaksu laekumise osakaal kogutuludest ajavahemikul 2005–2012. 33

Tabelite loetelu

Tabel 1. Põltsamaa valla elanike arvu muutus vanusegrupiti 2005–2013 (1. jaanuari seisuga)..... 10
Tabel 2. Seltside juures tegutsevad ringid 2013. aasta sügise seisuga. 19
Tabel 3. Ülevallalised ja seltside traditsioonilised üritused. 19
Tabel 4. Põltsamaa valla spordirajatised. 22
Tabel 5. Valla eelarvest makstud toetused 25

Sissejuhatus

Valla arengukava on omavalitsusüksuse pika- ja lühiajalisi arengu eesmärke määratlev ja nende elluviimise võimalusi kandev dokument. Valla arengukava peab hõlmama vähemalt nelja eelseisvat eelarveaastat ja kui kohaliku omavalitsuse üksusel on pikemaajalisi kohustusi, tuleb arengukavas kajastada sellevõrra pikemat perioodi.

Põltsamaa valla arengukava, üldplaneering ja valdkonnapõhised arengukavad on omavahel kooskõlas ja seotud. Iseseisva dokumendina on koostatud eelarvestrateegiaga, mis viib arengukavas planeeritud tegevused kooskõlla valla reaalsete rahaliste võimalustega ja täpsemini nähakse need ette valla eelarves.

Põltsamaa vald soovib pakkuda oma piirkonna elanikele ja külalistele parimat keskkonda elamiseks, töötamiseks, õppimiseks ja vaba aja veetmiseks ning selle läbi vähendada elanike väljarännet. Selle tagamiseks on arengukavas ette nähtud valla arendamise prioriteedid peaeesmärkide lõikes:

1. Meeldiva ja inimeste vajadustega arvestava elukeskkonna (sh. sotsiaalse-ja tehniliseinfrastruktuuri) tagamine.
2. Mitmekesise ja arenemisvõimelise ettevõtluskeskkonna eelduste loomine.
3. Läbimõeldult välja arendatud turismivaldkond.

Eesmärkide saavutamise üheks eelduseks on süstemaatilise arendustegevuse läbiviimine, mis põhineb valla hetkeolukorra, arengutingimuste ning väliskeskkonna võimaluste ärakasutamisel, nendest tulenevalt strateegiliste eesmärkide seadmisel ja kavandatavate meetmete/tegevuste rakendamisel.

Arengukava koosneb sisukorrast, tabelite ja jooniste nimekirjast, sissejuhatusest, hetkeolukorra analüüsist, visioonist, missioonist, valdkondlikest arengueesmärkidest, tegevuskavast ja arengukava seirest.
Tegevuskava esitab kolm peaeesmärki, alleesmärgid koos tulemusnäitajatega ja eesmärkide täitmiseks vajalike tegevuste loendiga aastateks 2014–2017. Töö lõpus on nimekiri arengukava koostamisel kasutatud materjalidest.
Arengukava osasid siduv seaduspära on kokkuvõtlikult esitatud joonisel 1.

Joonis 1. Põltsamaa valla arendamise mudel

Käesoleva arengukava koostamisel on lähtutud arendustegevuse järjepidevuse põhimõttest. Üheks lähtematerjaliks on võetud Põltsamaa valla arengukava aastani 2004–2016 (kinnitatud Põltsamaa Vallavolikogu 20. oktoobri 2011. a määrusega nr 39).

2012. ja 2013. aastatel viidi arengukava uuendamise käigus läbi valdkondlikke töörühmade koosolekuid ja arutelusid, analüüsiti hetkeolukorda, valla arengus toimunud muutusi, probleeme ja tegevusi püstitatud eesmärkide täitmiseks. Valla arengutaseme hindamiseks koostati SWOT-analüüs, sõnastati Põltsamaa valla visioon ja missioon ning seati eesmärgid ja tegevused aastateks 2013-2017.
Arengukava koostamisel olid praktika korras abiks Tartu Ülikooli geograafia magistriõppe üliõpilased ning kokku oli protsessi kaasatud ligi 90 inimest. Kaasamaks laiemat üldsust oli arengukava tutvumiseks ja ettepanekute tegemiseks avalikul väljapanekul.

Arengukava on dokument, mis puudutab kõiki valla elanikke ja erinevaid huvigruppe. Seega on kõigi teie head mõtted ja ettepanekud, mis aitavad parandada elukvaliteeti Põltsamaa vallas, väga oodatud. Koostöös tagame arendustegevuse, mis arvestab kogukonna ja elanike vajadustega ning neid silmas pidades saame sõlmida ühiste eesmärkide saavutamisele suunatud laiapõhjalise kokkuleppe.

1 Hetkeolukorra analüüs

1.1. Geograafiline asend – paiknemine ja asustus

Põltsamaa vald asub Kesk-Eestis Jõgevamaa idaosas ümber Põltsamaa linna (vt joonis 2). Valla piirinaabriteks on veel Pajusi ja Puurmani vald, Viljandi maakonnast Kolga-Jaani ja Kõo vald ning Järvamaalt Imavere ja Koigi vald. Valda katab tihe teedevõrk (joonis 3). Läbivatest teedest olulisim on põhja-lõunasuunaline Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa maantee ning Jõgeva-Põltsamaa, Põltsamaa-Võhma ja Viljandi-Põltsamaa maantee. Vallale oluline tõmbekeskus Põltsamaa linn asub pealinnast Tallinnast 127 km kaugusel, regioonikeskusest Tartust 59 km kaugusel ning maakonnakeskusest Jõgeva linnast 30 km kaugusel[1].

Joonis 2. Põltsamaa valla paiknemine.

Allikas: Maa-amet (01.08.2012), TÜ geograafia osakond

[1] http://www.mnt.ee/kaugus/m

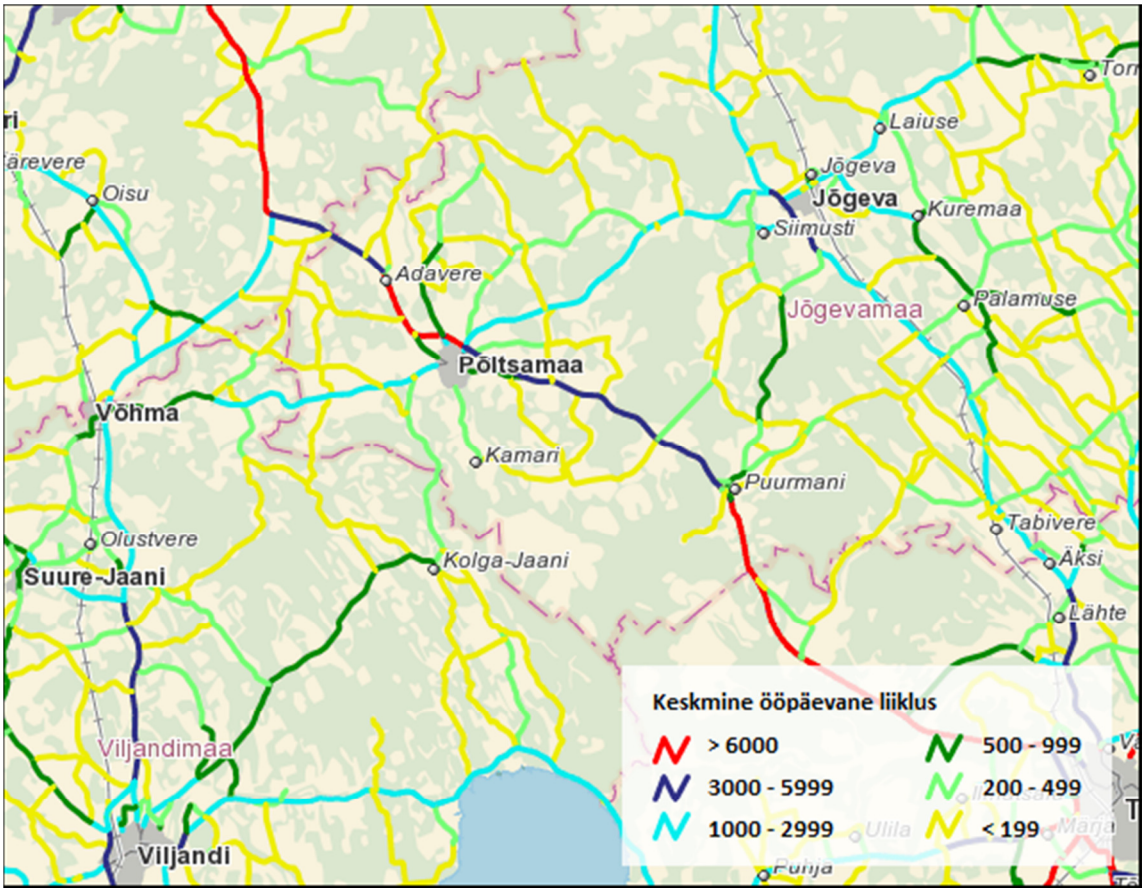

Joonis 3. Põltsamaa piirkonna teede kasutussagedus.

Allikas: X-GIS. Maa-amet

Põltsamaa valla pindala on 416,9 km^2 ja 01.01.2013 seisuga elas vallas 3903 elanikku, mis teeb asustuse keskmiseks tiheduseks 9,4 in/km^2. Suure osa valla territooriumist moodustab Alam-Pedja looduskaitseala, mis on inimeste poolt asustamata.

Põltsamaa vallas on 28 küla ja 2 alevikku. Suuremad keskused – Adavere, Lustivere, Kamari ja Esku – paiknevad hajusalt ümber Põltsamaa linna (vt joonis 4). Suure elanike arvuga eritüüpi külad on Võisiku ja Lustivere, kus asuvad hoolekandeasutused ning Väike-Kamari, kus on põhiosas ajutised elanikud (õppurid). Ajavahemikul 2005 kuni 2012 on nii vald kui enamus külasid kaotanud mingi osa oma elanikkonnast. Lähtudes Põltsamaa valla suuremate tõmbekeskuste mõjust keskusi ümbritsevale piirkonnale võib eristada seitset erinevat mõjupiirkonda (vt joonis 4, lisa 1).

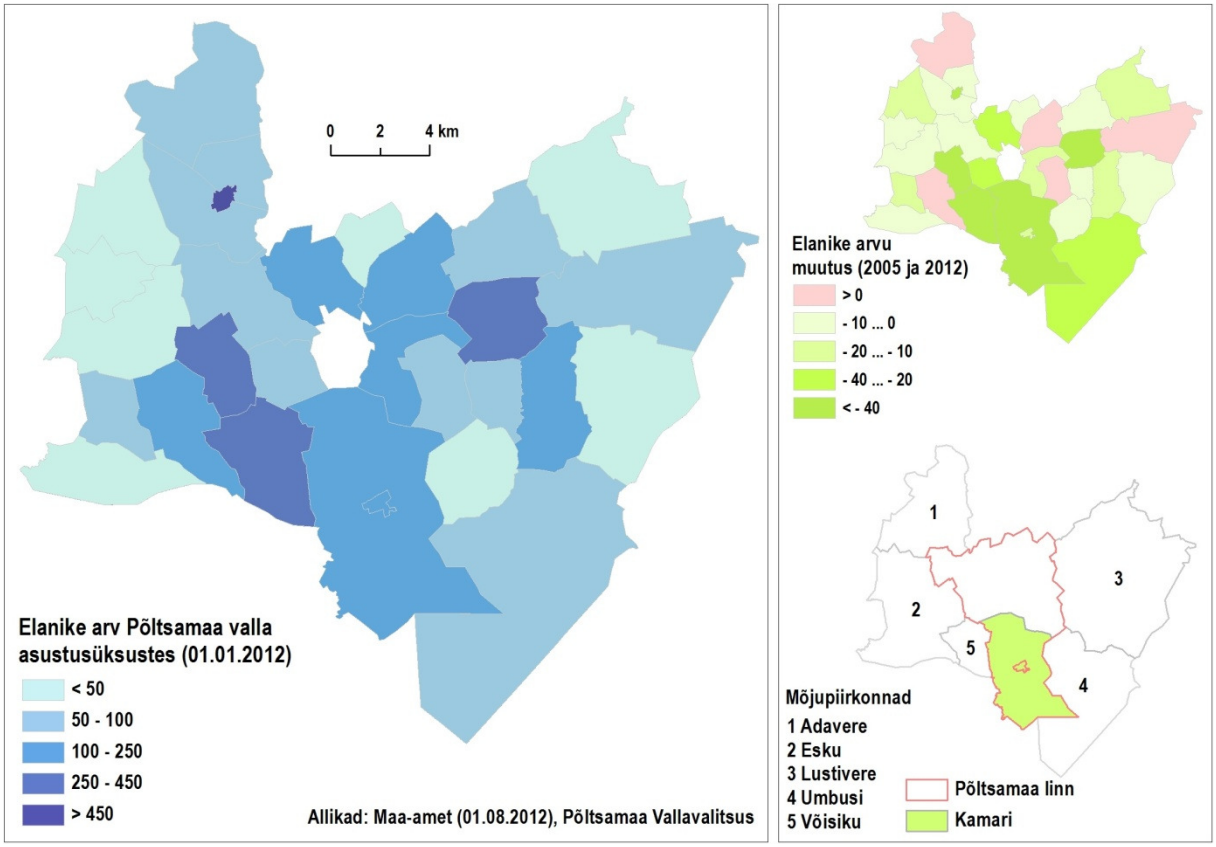

Joonis 4. Rahvastiku paiknemine asustusüksuse tasandil ja asustusüksuste mõjupiirkonnad.

1.2. Ajalugu

Põltsamaa vald hõlmab endise Viljandi maakonna põhjaosa, Põltsamaa ja Lustivere valla. Aastatel 1950–1963 oli Põltsamaa iseseisev rajoon. 1963. aastal moodustati Põltsamaa, Jõgeva ja Mustvee rajooni liitmise teel Jõgeva rajoon. Põltsamaa vald taasloodi 1991. aastal endise Põltsamaa külanõukogu piirides. Vallamaja asub Põltsamaa linnas.

Põltsamaa piirkonnal on pikk ajalugu ja mitmekesine minevik: muinasaegne pisimaakond, Liivimaa ordu kindlus alates 1272. aastast, õitsev kultuuri- ja tööstuskeskus 18. sajandi viimasel veerandil ning eesti rahvusliku liikumise kolle ärkamisajal. Nime on Põltsamaale andnud ümbruskonna suured, iidsed ja viljakad põllud. Mainimisväärne on ka fakt, et Põltsamaa vallas Umbusi küla mesoliitilisel asulakohal Võrtsjärve kaldal elasid inimesed samaaegselt Kunda Lammasmäe ja Sindi Pulli küla asukatega.

Vallas paikneb mitmeid mõisahooneid. Adaveres asub 1893. aastal ehitatud mõis, kus praegu on Adavere Põhikool (kool on majas 1928. aastast). Algselt mõisa juurde kuulunud tuulik on ümber ehitatud restoraniks.
19. sajandi viimasel veerandil ehitati mõis Lustiverre. Selles neogooti stiilis lossis asub praegu hooldekodu. Hoonet ümbritseb park, mida läbivale Lustivere ojale on rajatud paisjärv.
Võisiku mõisakompleksis elasid 19. sajandil von Bockid. Timotheus Eberhard von Bock oli tsaari-Venemaa esimese konstitutsiooniprojekti koostaja, kellest Jaan Kross kirjutas romaani „Keisri hull“. Mõisakompleksi peahoone restaureeriti 2000ndate alguses ning praegu asub seal AS Hoolekandeteenuste Võisiku Kodu.
1888. aastal asutati Kaarlimõisas Eesti Aleksandri Linnakool. Kool rajati eesti rahva poolt annetatud rahaga mälestamaks keiser Aleksandrit ja pärisorjuse kaotamist. Tänaseks on vana koolimaja kõrvale ehitatud uued hooned ja neis tegutseb Põltsamaa Ametikool.

Põltsamaa piirkonnaga on seotud mitmed tuntud inimesed. Näiteks E. Bornhöhe Põltsamaa kihelkonnakoolis õpetaja ja kirjutas sel ajal raamatu "Tasuja". Siin elas ja õppis K. A. Hermann, kus kirjutas oma esimese laulu "Süda tuksub". Umbusi külast on pärit Karl Tõnisson ehk Vend Vahindra – esimene eesti soost pühak.

1.3. Rahvastik

Põltsamaa valla elanikkond moodustub peamiselt eesti keelt kõnelevatest ja Eesti kodakondsusega inimestest. Põltsamaa vallas elas 01.01.2013 seisuga 3903 inimest, kellest 1963 (50,3%) olid mehed ja 1940 (49,7%) naised. Võisiku kodus elas 217 inimest. Viimase seitsme aasta jooksul (2006–2013) on Põltsamaa valla elanike arv vähenenud 570 inimese ehk 14,6% võrra (vt joonis 5, tabel 1), sh viimase aasta jooksul ~2,5%. Keskmiselt on Põltsamaa valla elanike arv antud perioodil vähenenud 81 inimese võrra aastas.

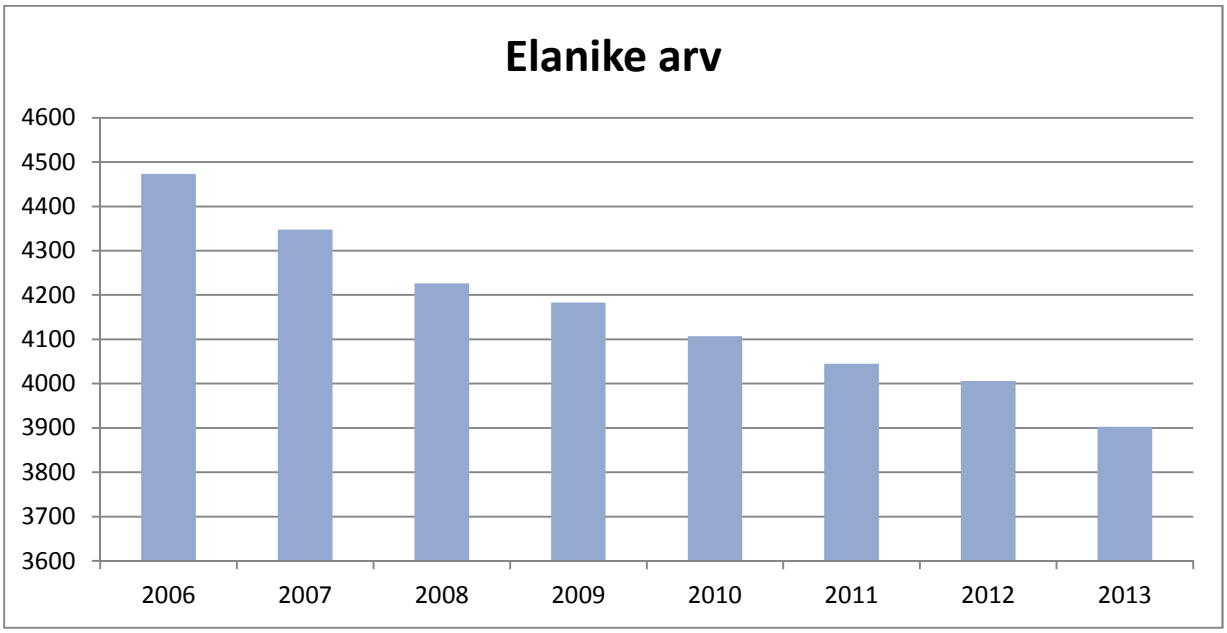

Joonis 5. Rahvastikumuutus Põltsamaa vallas.

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Rahvaarvu vähenemise ühe põhjusena võib nimetada madalat sündimust (joonis 6), mis on olnud kõikuv. Viimasel kolmel aastal on loomulik iive hakanud tõusma seda nii sündimuse tõusu kui ka surmade vähenemise tõttu. Teise, veelgi olulisema põhjusena võib nimetada rändeprotsesse. Väljarände tõttu on vald keskmiselt kaotanud 150 elanikku aastas. Negatiivseim rändesaldo oli 2007. aastal seoses rahvastikuregistrite korrastamisega.

Mõnda Põltsamaa valla piirkonda (nt Adavere) iseloomustab pidev rahvastiku sisse- ja väljaränne. See takistab püsiva ja ühtehoidva kogukonna tekkimist ning on kaasa toonud mitmeid sotsiaalseid probleeme. Suur on ka nende inimeste arv, kes käivad välismaale tööle.

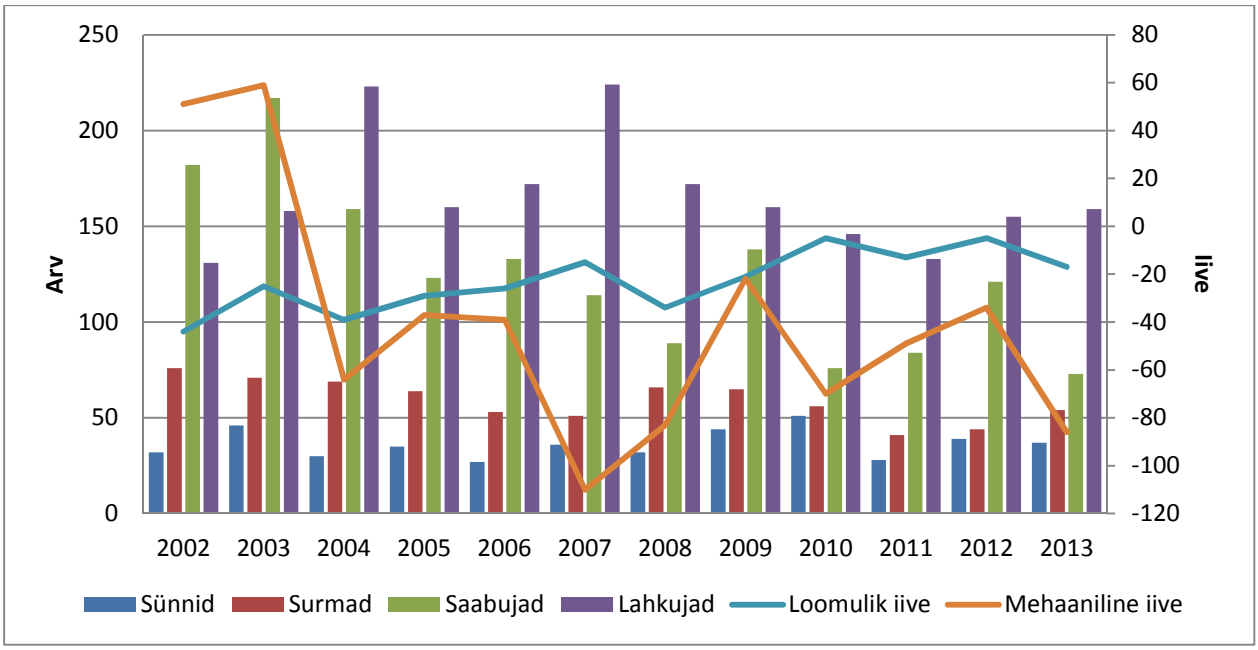

Joonis 6. **Põltsamaa valla rahvastikusündmused (sh loomulik ja mehaaniline iive) 2002–2013.**
Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Kuni 15-aastaseid noori (kaasa arvatud) on Põltsamaa vallas 01.01.2013 seisuga 573 ehk 14,7% elanikkonnast. Vähenenud on nii laste kui ka noorte arv, eriti 7.–15. aastaste arv (kokku 43,8%) (tabel 1). Tööealisi elanikke on 2621 ehk 67,3% ning nende arv on kahanenud 12,16% võrra. Eakate arv on mõnevõrra suurenenud (4,26% võrra).

Tabel 1. Põltsamaa valla elanike arvu muutus vanusegrupiti 2005–2013 (1. jaanuari seisuga).

Vanuse-rühm	**2005**	**2006**	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**	**2012**	**2013**	**Ajaperioodi 2005–2013 muutus**	**%**
Lapsed (0–6)	294	279	274	230	240	246	234	246	247	**-47**	-15,99%
Noored (7–15)	580	536	481	467	430	406	377	348	326	**-254**	-43,79%
Tööealised (16–64)	2984	2956	2890	2822	2800	2754	2721	2697	2621	**-363**	-12,16%
Eakad (65+)	680	702	703	707	714	698	718	715	709	**29**	4,26%
Kokku	**4538**	**4473**	**4348**	**4226**	**4184**	**4104**	**4050**	**4006**	**3903**	**-635**	-13,99%

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Toimunud rahvastikuprotsesse soo ja vanuserühmade järgi iseloomustab rahvastikupüramiid 2005. ja 2012. aasta võrdluses (joonis 7). Põltsamaa valla elanike struktuuri 2012. aastal iseloomustab 30ndates eluaastastes elanike vähesus võrreldes eelneva ja järgneva aastakümnega. Suhteliselt palju on 20ndate alguses olevaid noori, mis annab lootust sündide tõusule. Sündide arvu kasv viimastel aastatel on seda lootust ka õigustanud.

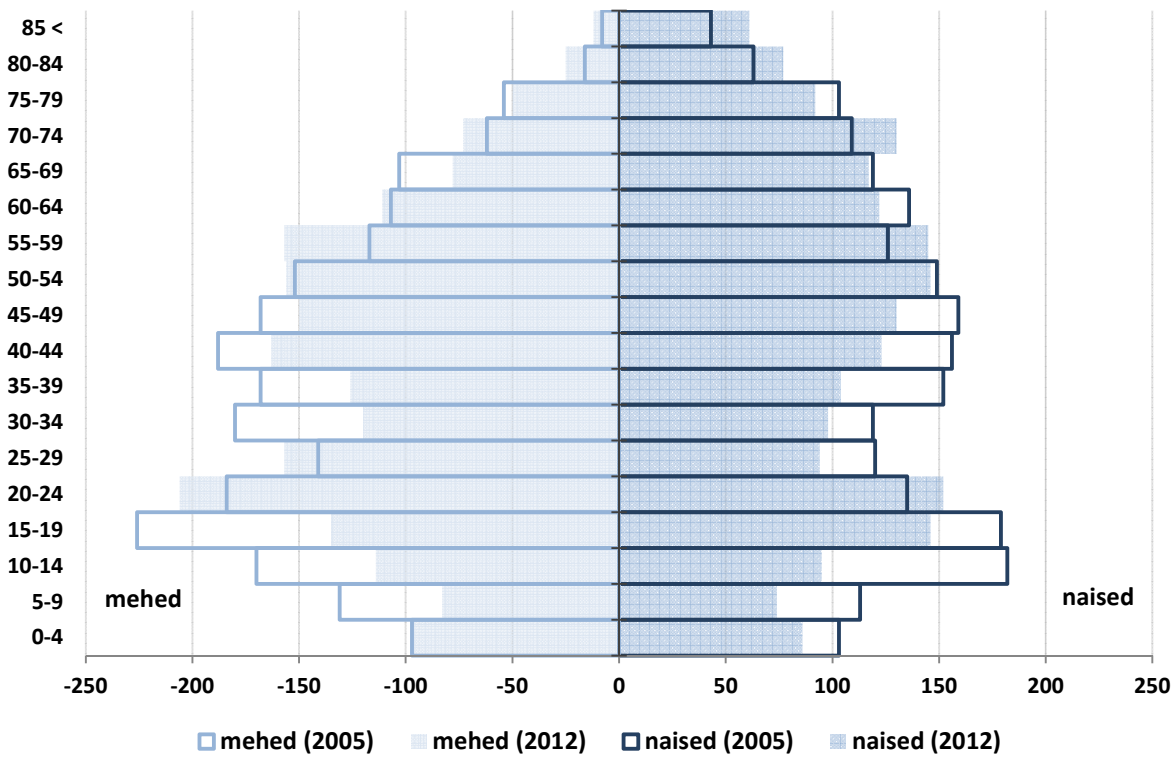

Joonis 7. Põltsamaa valla rahvastiku struktuur 2005. ja 2012. aastal.

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

1.4. Keskkond

1.4.1 Looduskeskkond

Põltsamaa vald asub Adavere-Põltsamaa nitraaditundlikul alal. Tähtsaim maavara on lubjakivi (dolokivi), mida kaevandatakse hetkel Rõstlas (Põltsamaa Graniit OÜ) ja Pudiveres (AS Kiirkandur). Paekivi maardlate uuringuid on läbi viidud Tõrenurmes. Uuritud alad ja kehtivad varud on leitavad Maa-ameti maardlate rakenduses ja on pidevalt uuenemas. Kaevandamine peab lähtuma „Ehitusmaavarade kasutamise riiklikust arengukavast 2011–2020“ ning eeldab põhjalikku keskkonnamõjude hindamist. Umbusi savi leiukoha teadaolevad varud on 10 miljonit m^3. Kuid savi on hinnanguliselt madala kvaliteediga ning hetkel suurt perspektiivi ei oma. Savikihi paksus on keskmiselt 3,5 m. Vallas esineb mitmeid uuritud ja hinnatud turbamaardlaid, mille kohta leiab samuti teavet Maa-ameti maardlate rakendusest.

Suurimaks reostuse allikaks piirkonnas on olnud põllumajanduses kasutatud väetised, mille tagajärjeks on nitraadireostusega kaevud. Vastavalt nitraaditundliku ala meetmekavale on hulganisti kaevusid asendatud sügavamate veehorisontide kaevudega (valdavalt 20–25 m sügavused). Põhjavee kaitseks on moodustatud Adavere-Põltsamaa nitraaditundlik ala, kus on kehtestatud piirangud maakasutusele. Erilise kaitse all on kaitsmata põhjaveega alad. Kahtlemata tekitavad piirangud põllumeestele probleeme, kuna regiooni põllumajandusmaad on valdavalt sellistel aladel. Regiooni veevarud olid tugevalt reostunud 1980-ndate aastate lõpuks, viimasel ajal on olukord mõnevõrra paranenud. Ohuks keskkonnale olid sõnnikuhoidlad. Tänapäeval on paljuski tänu Euroopa Liidu toele olukord paranenud ning valdavalt on farmide juures keskkonnale ohutud sõnnikuhoidlad ning kasutusel kaasaegne põllumajandustehnika, -tehnoloogia.

Põltsamaa valla mullastik kuulub riigi viljakaimate hulka, muldade keskmine boniteedipunkt on 52 (võrdluseks Eesti keskmine on 44). Kõige viljakamad on Pauastvere küla (kuni 62

punkti) ja Adavere aleviku, Kalme ja Mällikvere küla ümbruse põllud (kuni 57 punkti). Domineerivad leostunud ja leetjad kamarkarbonaatsed mullad ning nõrgalt leetunud kamarmullad.

Metsaga on kaetud umbes 44% valla maa-alast. Taimeliikide üldarv on Põltsamaa piirkonnas suur. Haruldastest taimeliikidest leidub soomurakat ja esindatud on mitmed käpaliste liigid. Haruldasi linnuliike esindavad must toonekurg, merikotkas ja teised kaitse all olevad kullilised ja kanalised. Suurem soomassiiv on Umbusi raba (ca 70 km^2). Metsamajanduse aluseks on Eesti metsanduse arengukava aastani 2020, mille alusel koostatakse metsaomanikele metsamajanduskavad.

Põltsamaa valla jõed kuuluvad Peipsi ja Pärnu alamvesikonda. Suurima jõena voolab vallast läbi Põltsamaa jõgi (135 km), väiksemad jõed on Navesti jõgi ning Pedja lisajõed – Umbusi jõgi (34 km), Pikknurme jõgi (35 km) ja Neanurme jõgi (18 km). Vallas ei leidu looduslikke järvi, küll aga on jõgedele rajatud paisjärvi, suuremad neist on Kamari, Võisiku ja Lustivere paisjärved. Vastavalt veeseadusele on paisutusrajatiste omanikele pandud kohustus tagada kaladele vaba liikumine nii alla- kui vastuvoolu. Umbusi jõele Lustivere paisjärve juures ja Põltsamaa jõele Kamaris on struktuurifondide toel rajatud kalapääsud. Veemajanduskavades seatud eesmärk saavutada Põltsamaa jõe „hea“ ökoloogiline tasand saavutatakse hinnanguliselt pärast Põltsamaa linnas ja Rutikvere paisul kalapääsude valmimist. Soovituslik oleks avada Põltsamaa jõel maaparanduse käigus suletud vanad jõesängid, mis on hinnanguliselt suurepärasteks kudealadeks.

1.4.2 Looduskaitse

Põltsamaa vallas asub üleriigilise tähtsusega Alam-Pedja looduskaitseala (kogupindalaga 9888 ha). Lisaks on mitmeid Natura 2000 alasid ning hoiualasid. Hulganisti on moodustatud püsielupaikade sihtkaitsevööndeid, mis on kaasa toonud probleeme maa ja metsaomanikele majandustegevuse piiramise tõttu. Samuti on seoses majandustegevuse piiramisega vähenenud maamaksu laekumine valla eelarvesse.

Looduskaitsealused objektid Põltsamaa vallas:

- Tuuleveski kask, Kobinsaare elupuu, Karuallika künnapuud, Miku hiiepärn;
- Moori kivi, Juudikünka suurkivi, Puiatu suur rändrahn, Umbusi rändrahn, Suur rändrahn, Annuse talu rändrahn;
- Kaasiku hoiuala, Andressaare hoiuala;
- Lustivere mõisa park, Adavere mõisa park, Võisiku mõisa park;
- Nõmme talu dendraarium;
- Aidu looduskaitseala, Alam-Pedja looduskaitseala.

1.4.3 Tehiskeskkond

Valla elamuarenduses on koostatud/ kehtestatud mitmeid uute elamualade planeeringuid, s.h. näiteks Mällikveres (19 uut elamukrunti), Võhmanõmmes (31 uut elamukrunti) ja Kuningamäel (35 uut elamukrunti). Samas on huvi kruntide vastu olnud vähene ning nende müük ja ehitus sisuliselt seisavad. Võimalik, et kui piirkonnas oleks rohkem üüripindu, kuhu väljastpoolt tulevad noored pered saaks esmalt „maanduda“, siis tekiks teatud hetkel suurem huvi ka päris oma kodu soetamise ja piirkonnas müügil olevate kruntide/majade vastu.

1.4.4 Haljastus ja heakord

Põltsamaa vallas asub mõisate juures mitmeid ajaloolisi ja kaitsealused parke – Adavere mõisa park (6,2 ha), Lustivere park (11,6 ha). Parkidele on koostatud dendrohinnangud ja uuenduskavad.

Põltsamaa valla territoorium on heakorrastatud. Mitmeid elanikkonda laiemalt kaasavaid tegevusi on ette võtnud ka külaseltsid.

1.4.5 Jäätmemajandus

Jäätmemajanduse aluseks on ühine jäätmekava Pajusi ning Puurmani vallaga. Kehtestatud on jäätmehoolduseeskiri ning Põltsamaa valla territooriumil toimib korraldatud olmejäätmevedu. Jäätmeid veetakse valdavalt Väätsa ja Torma prügilatesse. Jäätmekäitluse kaasajastamiseks tehakse koostööd ümberkaudsete kohalike omavalitsustega. Selleks on 28 Kesk-Eesti piirkonna omavalitsust kuuest maakonnast ühinenud MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskusesse, mis tegeleb jäätmekäitluse arendamisega. 2007. aastal valmis Pauastveres piirkondlik jäätmejaam, kuhu on võimalik üle anda liigiti sorteeritud jäätmeid. Elanikkonnale on võimaldatud tasuta üle anda ohtlikke jäätmeid.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Amortiseeruvad vanad korterelamud. • Lagunevad kasutusest väljas (tootmis)hooned. • Mõisapargid vajavad korrastamist. • Sageli ei tunta isiklikku vastutust piirkonna heakorra eest ning esineb ükskõiksust/osavõtmatust.	• Heakorrastamine (pargid, lagunevate hoonete lammutus) • Täiendavalt uute korterelamute ehitus – nii uuteks kodudeks kui üüripindadeks. • Korteriühistutele tutvustada elamute renoveerimise võimalusi ja rahastusallikaid. • Tõsta elanike teadlikkust sellest, kuidas nemad saavad kaasa aidata heakorra tagamisele. • Aktiveerida kogukondi keskkonna eest hoolitsema.

1.5. Tehniline infrastruktuur

1.5.1 Teed, liiklus ja ühistransport

Valda läbivatest teedest suurimad on Tallinna-Tartu-Võru-Luhamaa, Viljandi-Põltsamaa ja Jõgeva-Põltsamaa maanteed. Valda läbivad magistraalteed on rahuldavas seisukorras, kehvemas olukorras on väiksemad külavaheteed. Valla territooriumi teedevõrgu kogupikkus on 372,3 km. Vallas on üks riiklik põhitee (nr 2), kolm tugimaanteed (nr 37, 38, 51), 25 munitsipaalteed, 56 avalikku teed ja hulgaliselt erateid. Riigile kuuluvaid teid on 166,2 km, munitsipaalteid 37,6 km, avalikke teid 92,8 km ja tänavaid 5,7 km. Munitsipaalteede korrashoiu eest vastutab Põltsamaa Vallavalitsus ja erateede seisukorra eest vastutab vastava tee omanik. Vallavolikogu otsusega on kuulutatud avalikuks teeks 92,8 km erateid, mida vallavalitsus hooldab ja remondib.

Väike-Kamarisse on ehitatud kergliiklustee, mis on leidnud väga aktiivset kasutust seal asuva Põltsamaa Ametikoolis käijate ning tervisespordi harrastajate poolt. 2007. aastal läbi viidud kergliiklusteede uuringu kohaselt on vajadus kõnni- ja jalgrattateede järele kasvav. Kergliiklusteede rajamine pakub ühelt poolt võimalusi vaba aja veetmiseks ja tervisespordiga tegelemiseks, teiselt poolt aga võimaldab turvalist liiklemist jalgratturitele ja jalakäijatele. Teede rajamisel on soovitav lähtuda põhimõttest, et tagataks ligipääs konkreetse objektini/sihtkohani.

Ühistranspordi eest vastutab ja seda korraldab Jõgevamaa omavalitsuste poolt asutatud MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskus. Nimetatud MTÜ korraldab sealhulgas ka õpilastransporti ja selleks suunatud tegevusi. Jõgeva maakonnas on ühiselt kasutusele võetud kontaktivaba kiipkaart, mis võimaldab ka Põltsamaa vallas kõigile õpilaskaardi omanikele tasuta sõiduõiguse. Ühistransport vallas on korraldatud. Võimaldatud on liikumine nii, et vallast oleks võimalik hommikul sõita linna suunas ja pärast tööpäeva lõppu tagasi koju. Probleeme on kaugemate külapiirkondadega, kuid ka nendes piirkondades on tagatud võimalus linna sõita vähemalt kord nädalas. Kuna Põltsamaa vald jääb Tallinna-Tartu maanteele, siis vallasisest ühistransporti toetavad ka erinevad kommertsliinid.

1.5.2 Tänavavalgustus

Tänavavalgustusega on kaetud tiheasustusalad, valgustus on rajatud Lustiverre, Adaverre, Kamarisse, Eskusse. Hajaasustuse külakeskustes on tee valgustatud Võisikul, Vitsjärvel, Puiatus ja Annikveres. Lisaks on valgustatud kolm kergliiklusteed: Põltsamaa linn-Väike-Kamari ning Väike-Kamaris Põltsamaa jõge ületavatel sildadel ja Pauastvere-Võhmanõmme kergteel. Tänavavalgustus vajab mitmel pool kaasajastamist, mille peamiseks eesmärgiks on vahetada kõik energiat mittesäästvad valgustid säästvatega. Ehitamine ja renoveerimine jätkub seoses kergliiklusteede ehitusega. Surve tänavavalgustuse rajamiseks on tingitud ka liiklusturvalisuse suuremast tagamisest. Järgmiste objektide valik sõltub planeeritavatest sõiduteede kapitaalremontidest piirkonnas ning võimalustest.

1.5.3 Telefoniside ja internet

Valla territooriumil on telefoniliinide seisukord rahuldav. Vald on kaetud mobiilside võrguga, teenuseid on võimalik valida erinevate operaatorite vahel.

Internetiühendus on tagatud enamusele valla elanikele. Internetiteenust pakuvad mitmed teenusepakkujad. Lisaks kaabliga internetile töötab Põltsamaa piirkonnas edukalt ka mobiilne internet. Põltsamaa vald on kaetud mitmete mobiilimastidega, mis peaks tagama teenuse hea kvaliteedi ning nende arv kasvab aasta-aastalt.

1.5.4 Energeetika

Kaugkütte tsentraalkatlamajad asuvad Adaveres, Põltsamaa Ametikoolis Väike-Kamaris ja Võisikul, milledes kasutatakse tahket ja vedelkütust. Lustivere ja Esku katlamajade hooned on leidnud uue kasutuse ja elamud on viidud üle lokaalküttele.

Piirkonda on jõudnud ka Jõgeva-Põltsamaa maagaasi trass, mis on avardanud erinevate energiakandjate kasutamise võimalust. Tulevikus võib kaaluda biokütuste ja taastuvenergia kasutamist, mis aga vajab edasist uurimist.

1.5.5 Veevärk, kanalisatsioon ja puhastusseadmed

Vallas on koostatud Põltsamaa valla ühisveevärgi ja kanalisatsiooni (ÜVK) arengukava kuni aastani 2025, kus on seatud konkreetsed eesmärgid ja tegevused ÜVK arendamiseks. Elluviidavate veemajandusprojektide järgselt kaasajastatakse valdkondlikku arengukava.

Põltsamaa vallas on veemajanduse parendamise ja vajalike investeeringute teostamistega viimastel aastatel pidevalt tegeldud. Koostöös Põltsamaa linnaga viiakse Põltsamaa Varahalduse OÜ (Põltsamaa linna vee-ettevõte) poolt ellu projekti „Põltsamaa linna ning selle lähiümbruse ühisveevärgi ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine ja laiendamine", mille raames Põltsamaa vallast teostatakse investeeringuid Pauastvere, Võhmanõmme, Kuningamäe ja Mällikvere külades.

Põltsamaa Vallavara OÜ eestvedamisel viiakse ellu 2006. aastal teostatavusuuringutega alanud ja 2013. aastal lõppevat projekti „Põltsamaa, Kolga-Jaani ja Pajusi valla ühisveevärgi ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine", mis hõlmab Põltsamaa vallast Adavere ja

Kamari alevikke ning Lustivere ja Esku külade ühisveevärgi ja –kanalisatsioonisüsteeme ning mille käigus rekonstrueeritakse suures ulatuses amortiseerunud torustikud, puurkaevud, pumplad ja reoveepuhastid kogumaksumusega üle 7 mln euro. 2013. aastal algas ÜF projekt „Põltsamaa valla vee-ja kanalisatsioonisüsteemide rekonstrueerimine 2.osa“, mille raames teostatakse eelmisest projektist ehitushindade kallinemise tõttu välja jäänud trasside osad Adavere, Kamari, Lustivere ja Esku asulates (maksumusega 1,2 mln eurot).

Projektide eesmärgiks on tagada kvaliteetne ja nõuetele vastav veevarustuse- ja ühiskanalisatsiooniteenus reoveekogumisaladel.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Transporditeenuse ebapiisav kättesaadavus (eriti nädalavahetustel ja hajaasustusega piirkondades). • Teede talvine hooldus võtnud suure osa valdkonna eelarvest. • Aegunud tänavavalgustuse süsteemid. • Kergliiklusteede vähesus. • Katlamaja trasside suured soojakaod. • Olemasolevate katelde madal kasutegur. • Gaasitrass seisab hetkel kasutult. • Reovee purgimise võimaluse puudumine piirkonnas.	• Ühistranspordi parem korraldamine inimeste vajadustest lähtudes (nt nõudeliini sisseviimine). • Koostada teede hoolduskava, mis paneks paika valdkonna prioriteetsed kohad. • Praegused tänavavalgustuse süsteemid asendada energiat säästvamatega. • Rajada kergliiklusteid vastavalt vajadustele ja võimalustele. • Gaasitrassile rakenduse leidmine. • Biokütuste kasutamisvõimaluse uurimine ja seejärel rakendamine. • Ehitada välja purgimissõlm.

1.6. Haridus

1.6.1 Haridusvõrk

Põltsamaa vallas on võimalik omandada alus-, põhi- ja kutseharidust. Vallas tegutseb kaks 9-klassilist lasteaed - põhikooli ning üks 6-klassiline lasteaed - algkool. Gümnaasiumiharidust pakub Põltsamaa linnas asuv Põltsamaa Ühisgümnaasium (PÜG), kus 2013. aastal õppis 166 Põltsamaa valla õpilast. Kutseharidust saab omandada riigi haldusalasse kuuluvas Põltsamaa Ametikoolis. Huviharidust pakuvad Põltsamaa linnas asuvad Põltsamaa Muusikakool, Põltsamaa spordikool ja Põltsamaa Kunstikool.

Põltsamaa vallas on järgmisel neljal aastal haridusvaldkonna rõhuasetus **hea (õpi)keskkonna loomine individuaalsuse ning erivajadustega arvestamisel, õpilaste sotsiaalsete oskuste parandamisel ning tervisedendusel.** Seni on lasteaiad pööranud enim tähelepanu tervisedendusele, koolid rohkem keskkonnale ja laste individuaalsetele vajadustele. Palju on läbi viidud keskkonnakorralduse hariduslikke projekte.

Olukorras, kus riigi hariduspoliitika on reformimisel ja laste arv antud piirkonnas vähenev (joonised 8–10), muutub tulevikule mõeldes järjest olulisemaks praegu toimiva haridusvõrgu ülevaatamine ning tulenevalt muutuvatest vajadustest selle korrigeerimine. Uute võimalustena võib edaspidi kaaluda koolide ühendamist, koolide praeguse majanduspersonali vajalikkuse hindamist ning õpetajate palkamist mitme kooli ja/või eriala peale. Siiski on valla eesmärk säilitada olemasolevate koolide võrk ja pakkuda lastele võimalikult kodu lähedal vähemalt põhihariduse kahte esimest astet.

Põltsamaa vallas asuvad järgmised haridusasutused:

- **Adavere Põhikool** (lasteaed – põhikool)

Adavere Põhikool asub Adavere mõisahoones ja selle juurdeehituses. See on vana (alustas tööd 1765. aastal) ja paljude traditsioonidega mõisakool, kus väärtustatakse laste liikumisharrastust ja iga õpilase isikupära. Endises lasteaiahoones avati 2004. aastal õpilaskodu. Tänaseks on õpilaskodus 20 kohta. Neist 14 on riiklikult finantseeritavad. 2007. aastal liideti Adavere Põhikooli juurde lasteaed „Naksitrallid“. 2009. aastal renoveeriti kooli juurdeehitus ning nüüd on kogu koolihoones tagatud kaasaegsed õppimistingimused. 2013/14. õppeaastal oli koolis 87 õpilast ja 32 lasteaialast, 16 õpetajat ja 3 lasteaiaõpetajat. Õpilaskodus elab 13 õpilast.

- **Esku-Kamari Kool** (lasteaed – 6-klassiline algkool)

Esku-Kamari Kool on 2004. aastal kahe kooli liitmisel (Kamari Algkool, asutatud 1836 ja Esku Latseaed-Algkool, asutatud 1991) loodud õnnestunud sümbioos vanast ja uuest, kus kõigil on üksteiselt midagi õppida ja kus eriti väärtustatakse keskkonnaharidust ning koostööd kogukonnaga. 2013/14. õppeaastal oli koolis 44 õpilast, 43 lasteaialast, 11 õpetajat ja 4 lasteaiaõpetajat.

- **Lustivere Põhikool** (lasteaed – põhikool)

Lustivere Põhikool alustas tööd 1922. aastal. Kool on pikkade traditsioonidega, välja on kujunenud kindlad väärtused, toetav keskkond õpilastele ning tugev side kohaliku kogukonnaga. 2005. aasta septembrist töötab kooli juures lasteaed. 2013/14. õppeaastal oli koolis 85 õpilast, 25 lasteaialast, 18 õpetajat ja 3 lasteaiaõpetajat.

- **Põltsamaa Ametikool** (kutseõppeasutus)

Põltsamaa Ametikooli näol on tegu ajaloolises Aleksandrikooli asukohas, Väike-Kamaris, asuva riigi hallatava kutseõppeasutusega. 2013/14. õppeaastal oli koolis 350 õpilast ja 40 õpetajat.
Põltsamaa Ametikoolis pakutakse haridust põhihariduseta noortele, seda koos põhihariduslike õpingute jätkamise võimalusega Põltsamaa Ühisgümnaasiumi Põltsamaa Ametikooli juures tegutsevates klassides.
Põltsamaa Ametikoolis õpetatakse kodu- ja põllumajanduse, koka, ehituse, autotehnika, müüja, müügikonsultandi, müügikorralduse, kelner/baarmeni ja hooldustöötaja eriala.
Kooli baasil korraldatakse täiend- ja ümberõpet täiskasvanutele ning töötutele.
Tehakse koostööd teiste koolitajate ja koolitushuvilistega, pakkudes koolitusi asutustele, ettevõtetele ja organisatsioonidele.

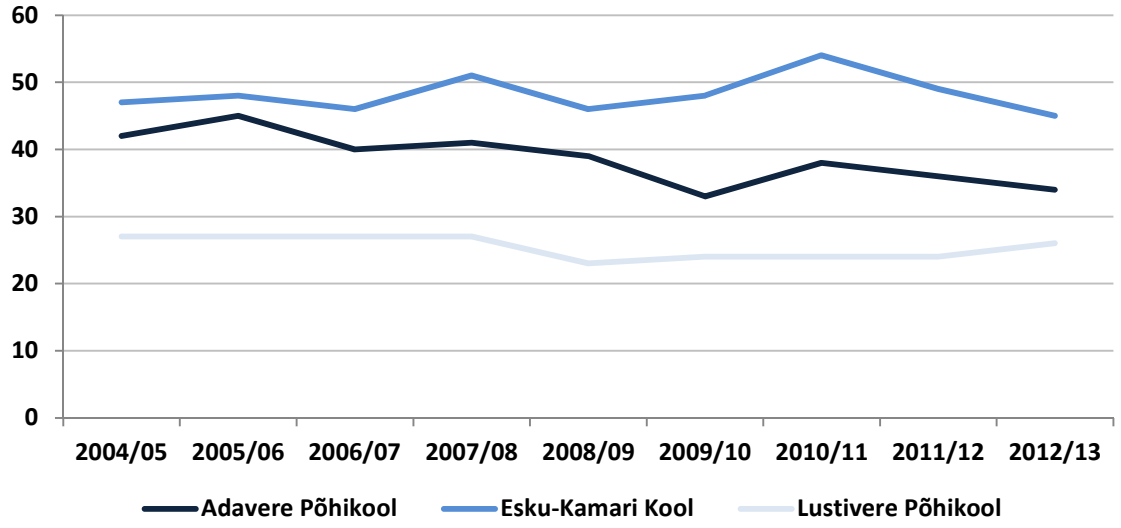

Joonis 8. Laste arvu dünaamika Põltsamaa valla lasteaedades.

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

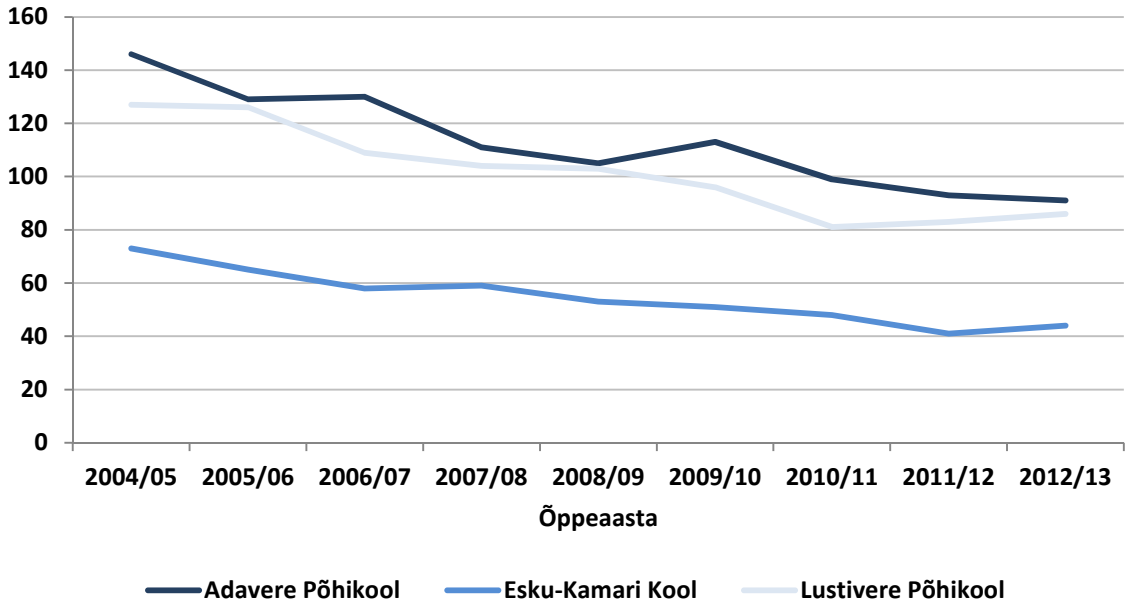

Joonis 9. Õpilaste arvu dünaamika Põltsamaa valla üldhariduskoolides.

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

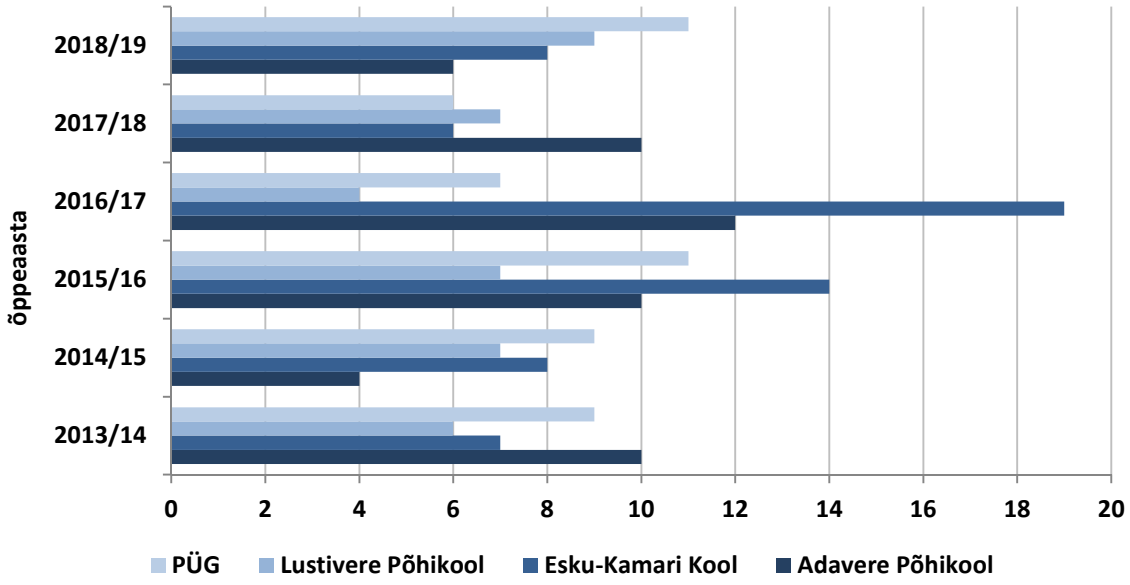

Joonis 10. Kooli minevate laste arv koolide kaupa.

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

1.6.2 Noorsootöö

Laste ja noorte vabaaja sisustamisega tegelevad Põltsamaa vallas peamiselt koolid (huviringide näol) ja külaseltsid. Lisaks on Adaveres kaks korda nädalas avatud Vaba Aja Keskus ning Põltsamaa linnas tegutseb noorte- ja elukestva õppe keskus. Viimane on valla külades teinud mobiilset noorsootööd, mille eesmärgiks on mitmekesistada noorte vaba aja veetmise võimalusi, kuid see tegevus baseerub projektirahadel ja jätkamiseks vajab vastastikust tõhusat koostööd.

Külaseltside eestvedamisel korraldatakse lastele suviseid töö- ja puhkelaagreid. Adavere Mõisa Seltsi juures tegutseb ka beebikool. Külaseltsid teevad tihedat koostööd vallavalitsuse ja koolidega.

Noorteorganisatsioonidest tegutsevad Põltsamaa vallas noorteühing Eesti 4H, noorteühing TORE ning noorkotkad ja kodutütred.

Edaspidi on plaanis suuremal määral rakendada kutse- ja karjäärinõustamist ning laiendada huviringide valikut. Sageli on aga huviringide loomise puhul raske leida juhendajaid. Samuti on probleemiks noorte vähene huvi uute tegevuste vastu ja pidevaid harrastajaid tekib tavaliselt vähe. Osaline lahendus võib olla ringijuhtide „laenamise“ idee, mis võimaldaks küladesse tuua uusi tegevusi.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Laste arvu vähenemine koolides. • Kooli ja lapsevanemate vähene koostöö. • Noorte passiivsus ja vähene huvi noorsootöös kaasarääkimise osas. • Vallas pole otseselt noortele suunatud üritusi. • Puudub noortevolikogu. • Vähene koostöö Ametikooli ja piirkonna ettevõtjate vahel, sh praktikakohtade ja antava hariduse osas.	• Koolivõrgu tõhustamine. • Tagada õpilaskodu 100%-line täituvus. • Adavere Põhikoolis koostöös õpilaskoduga arendada välja spordikallaku suund, mis tõstaks kooli teiste seast esile. • Suurendada lapsevanemate ja kooli vahelist suhtlust ja koostööd. • Väärtuskasvatuse juurutamine. • Tagada erivajadustega lastele tingimused nii lasteaedades kui koolides. • Tagada noortele (kutse)karjäärinõustamine ja lastele õppenõustamine. • Otsida ja rakendada koostöövõimalusi Põltsamaa Ametikooliga. • Laiendada valla koolide koostööd Põltsamaa Ühisgümnaasiumiga. • Võimaldada rohkemaid huviringe ja huvitegevusi. • Välja selgitada pikaajalised koostöö võimalused külaseltside ja linna noortekeskuse vahel. • Vabatahtliku tegevuse propageerimine laste ja noorte seas. • Mobiilse sotsiaal- ja noorsootöötaja palkamine. • Noortevolikogu loomine.

1.7. Kultuur

1.7.1 Kultuuri- ja seltsitegevus

Põltsamaa valla aktiivsem kultuurielu toimub Lustiveres, Adaveres, Eskus, Kamaris, Võisikul ja Umbusis ning sealsed seltsid viivad läbi erinevaid traditsiooniks kujunenud üritusi (vt lisa 2). Lustivere, Adavere, Kamari ja Võisiku seltsil on hallata ka küla- ja rahvamajad.

Külaseltsid panustavad aktiivselt kogukonna elukeskkonna parendamisse ja arengusse. Lisavahendite saamiseks kirjutatakse erinevaid projekte, sealhulgas külamajade korrastamiseks, lastelaagrite korraldamiseks jpm. Seltside juures tegutsevad mitmed ringid (tabel 2). Lisaks osalevad valla elanikud Põltsamaa linnas toimuvates huvialaringides. Umbusi külaellu panustab ka MTÜ Khordongi Ühing Eestis, kellele kuulub Umbusi vana koolimaja, kus asub külaseltsi lugemistuba. Valla ja seltside koostöös korraldatavatest üritustest annab ülevaate tabel 3.

Traditsiooniliseks ürituseks on saanud Põltsamaa valla külade päev. Samuti on traditsiooniks kujunenud igas kvartalis korraldatav külaseltside ümarlaud, kus kohtuvad vallavalitsuse, külaseltside ning teiste kultuuri ja spordiga tegelevate MTÜ-de esindajad, et jagada teavet, panna kokku valla kultuurikalender ning planeerida ühiseid tegevusi.

Lustivere rahvamajas kui suurima saaliga rahvamajas käib esinejaid väljastpoolt (nt teatrietendused, kontserdid). Inimesed saavad teatrietendusi ja kontserte nautida ka Põltsamaa Kultuurikeskuses, lauluväljakul, lossihoovis ja kirikus.

Järjepidevuse tagamiseks on oluline jätkata iga-aastaselt seltside toetamist tagamaks tegevused ja ühise kogukonna tunnetus. Oluline on seltside omavahelise koostöö suurendamine, mis muudaks tegevused elujõulisemaks, s.h. hoida üksteist oma tegemistega kursis, infot levitades ning ühiselt üritusi, õpitubasid jms korraldades.
Alates 1994. aastast ilmub kaks korda nädalas Põltsamaa piirkonna ajaleht Vali Uudised, mis kajastab piirkonnas toimunud olulisemaid sündmusi. 2011-2012 anti külaseltside ja valla koostööna projektipõhiselt välja Põltsamaa Valla Külade Infolehte. Võimalusel plaanitakse sellega jätkata.

Praeguseks on kõik tingimused rahvakultuuri loomiseks välja kujunenud.

Tabel 2. Seltside juures tegutsevad ringid 2013. aasta sügise seisuga.

Adavere Mõisa Selts	beebikool, eakate jututuba, naisansambel „Päikeseratas“, 4H, kangastelgedel kudumine
Esku Külaselts	naisansambel, kapell „Triller“, memmede rahvatantsurühm „Murumemmed“
Kamari Haridusselts	naisansambel, noorkotkaste ja kodutütarde rühmad, kangastelgedel kudumine, lauluring
Lustivere Külaselts	memmede rahvatantsurühm „Lustimemmed“, naiste tantsurühm „Lilly“, segarahvatantsurühm „Lustilised“, käsitööring, spordiring, näitering, noorteklubi

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Tabel 3. Ülevallalised ja seltside traditsioonilised üritused.

Vald	valla külade päev (toimunud 2005, 2007, 2010, 2012), valla laste laulu- ja tantsupidu (toimunud 2009, 2012)
Adavere Mõisa Selts	erinevad töötoad, doonoripäevad, koristustalgud, jüripäeva tähistamine, jaanipäeva tähistamine, emade-ja isadepäeva tähistamine, lastelaager, jõulupeod eakatele ja lastele
Esku Külaselts	piirkonna külade päevad (6 küla), jaanipäev, rahvapeod, perepäevad, lastelaager
Kamari Haridusselts	kolmekuningapäeva tähistamine, koristustalgud, emadepäeva jalgrattamatk, jaaniõhtu, suusavõistlused, laskejooksu võistlus, Kamari

	Karaoke, Kamari järve veetrall (toimunud 2011, 2012, 2013), erinevate laagrite korraldamine lastele, noortele ja täiskasvanutele, õpitoad, erinevate kunstnike külalisnäitused seltsimajas
Lustivere Külaselts	piirkonna külade päev (7 küla), perede jalgrattamatk, koristustalgud, suvised peod välilaval, jaaniõhtu, isade-ja emadepäevad, rahvakalendri tähtpäevad, vabariigi aastapäeva tähistamine, jõulukontsert, aastalõpupidu, õpitoad, lastelaager
Võisiku-Kundrussaare Küla Selts EWA	Võisiku ja Kundrussaare külade kokkutulek, Võisiku küla olümpiapäev, rahvakalendri tähtpäevade tähistamine jaanituli, jõulupidu
Umbusi Külaselts	jaanituli, laste jõuluõhtu, lastelaager

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

1.7.2 Raamatukogu

2011. aastal moodustati Adavere, Esku ja Lustivere raamatukogude liitmisel Põltsamaa Vallaraamatukogu, mille peamisteks eesmärkideks rahvaraamatukoguna on toetada elukestva õppe võimalusi ja tagada elanikele juurdepääs informatsioonile. Raamatukogu osutab teenust järgmistes asukohtades:

- Adavere mõisa häärberis, mis on ühtlasi vallaraamatukogu ametlikuks keskuseks;
- Lustivere Põhikooli hoones, kus on avarad 2004. aastal remonditud ruumid;
- Esku külas 3-korruselise korterelamu 1. korrusel 4-toalises korteris.

Põltsamaa Vallaraamatukogul oli 2012. aastal 837 lugejat (2011.a 864) ja 33 023 teavikut. Raamatukogu erinevaid laenutuspunkte külastati 18 557 korda (2011. a 19 772), kojulaenutusi oli 29 367 (2011.a 28 606).

Lisaks asub vallas:

- Kamari Seltsimaja ruumides tegutsev infotuba, kus on võimalik kasutada internetti ja lugeda ajalehti ning ajakirju;
- Umbusis MTÜ Khordongi Ühing Eestis omanduses olevas vanas koolimajas tegutsev lugemistuba, kust saab raamatuid laenutada (toimub vahetus Põltsamaa Vallaraamatukogu Lustivere osakonnaga) ning kasutada avaliku internetipunkti teenuseid. Ruumides viiakse läbi ka pühapäevakooli üritusi ja külatundi.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Inimeste passiivsus. • Mõnes piirkonnas kogukonnatunde puudumine. • Piirkonnas üheaegselt toimuvad üritused, mis tingib madala osalusaktiivsuse. • Väiksemate hajali asuvate külade elanike kõrvalejäämine külaseltside tegevusest. • Uute aktiivsete eestvedajate leidmine	• Külaseltside tegevuse toetamine seltside tegevuse järjepidevuse tagamiseks. • Info kogumine ja levitamine seltside ja aktiivsete inimeste vahel. • Läbimõeldum koostöö seltside vahel: ringitegevuste koondamine, oskuste ja teenuste jagamine erinevates piirkondades. • Suurendada koostööd MTÜ-de, erinevate asutuste ja ettevõtlussektoriga. • Sponsorlusvõrgustiku arendamine.

on keeruline ja seetõttu võib mõne külaseltsi tegevus hääbuda. • Raskused ringijuhtide leidmisel.	• Senisest enam kaasata tegevustesse tervet mõjupiirkonda (ka kaugemaid väikseid hajakülasid). • Soodustada info jõudmist elanikeni. • Senisest enam kasutada sotsiaalse infrastruktuuri rajatisi külaelu edendamiseks/aktiivse tegevuse edendamiseks. • Külapäevade raames korraldada midagi uuenduslikku. • Korraldada rohkem tervisedendusele suunatud üritusi. • Mainet kujundava ürituse toomine valda. • Muuta raamatukogu atraktiivsemaks kõigile vanusegruppidele.

1.8. Sport

Põltsamaa vallas tegelevad spordiürituste korraldamise ning treeningute läbiviimisega mitmed erinevad ühingud ja seltsid (vt lisa 3). Põltsamaa valla Spordiklubi Tervis juures treenivad eri vanuses kiiruisutajad, Spordiklubi Kuningamäe eesmärgiks on murdmaasuusatamise propageerimine, treeningute ja võistluste läbiviimine, Spordiklubi Motiiv viib läbi rannajalgpalli treeninguid, autospordiga tegelemiseks pakuvad võimalusi Kardispordiklubi Saduküla, Põltsamaa Tehnikaspordiklubi jne. Lisaks Põltsamaa vallas tegutsevatele spordiklubidele harrastavad valla spordihuvilised elanikud alasid ka naabervaldade ja -maakondade spordiklubides, sh Põltsamaa spordikoolis maadlust, sumomaadlust, kergejõustikku, võrkpalli ja -palli. Noored suusatajad treenivad Viljandi Spordikoolis.

Põltsamaa linnas tegutsev Spordiklubi Nipi arendab Kuningamäe puhkeala ja sealseid terviseradasid koostöös Põltsamaa valla ja linnaga. Tänaseks on Kuningamäe piirkonnast kujunenud aktiivse puhkuse piirkond. Rajatud on valgustatud suusarada, rattapark, osaliselt on valmis ka kelgu- ja suusamägi.

Valda on loodud mitmeid spordirajatisi (vt tabel 4), mis annavad võimaluse mitmekülgselt sportida. Kõige enam tegeletakse vallas jalg- ja võrkpalliga, viimastel aastatel on loodud tingimused kiiruisutamise ja rulluisutamisega tegelemiseks, samuti on häid tulemusi suusatamises ja maadluses. Paljud valla elanikud tegelevad tervisespordiga – ujumise, jalgrattasõidu, lauatennise, aeroobika, male, petangi, suusatamisega jt. Populaarseks on kujunenud autospordi alad. Selleks on harrastajatele kasutada Kuningamäe kardispordirada ning Piiroja rallikrossirada.

Rahvaspordiürituste läbiviimisega tegelevad külaseltsid, suuremaid uisutamisega seotud üritusi viib läbi spordiklubi Tervis. Põltsamaa vallas toimuvate traditsiooniliste spordiüritustena võib nimetada järgnevaid: Põltsamaa Jõe tali- ja suvemängud, Kamari laskejooks, „Kuldne 1500“ (kiiruisutamisvõistlus), Kamari suusapäev ja Piiroja Karikas rallikrossis (vt ka lisa 2).

Koostöös koolide ja spordiklubidega pakutakse kõikidele Põltsamaa valla koolide õpilastele võimalust osa saada erinevatest spordialadest. Võistkondi maakondlikele ja vabariiklikele võistlustele viivad nii Põltsamaa valla koolid kui ka kõik klubid ja spordikoolid, kus lapsed treenivad. Paaril viimasel aastal on hästi arenenud rallikrossiraja ehitus Piirojal MTÜ Põltsamaa Tehnikaspordiklubi eestvõttel. Nimetatud rajal on korraldatud ka rahvusvahelisi rallikrossivõistlusi.

Tabel 4. Põltsamaa valla spordirajatised.

Võimlad	Adavere (36 m x 18 m), Lustivere (9 m x 18 m), Esku (9 m x 12 m), Põltsamaa Ametikool
Spordiväljakud * lisaks ka multifunktsionaalne kunstmurukattega spordiväljak	Lustivere*, Adavere*, Põltsamaa Ametikool, Esku (2004. aastast ka staadionimaja)
Jõusaalid	Põltsamaa Ametikool, Võisiku Hooldekodu, Lustivere, Adavere
Väliväljakud	Võrkpall (Adavere, Lustivere, Võisiku, Kamari, Esku, Neanurme, Pudivere, Pauastevere, Annikvere); kurn (Lustivere); tennis (Kamari), korvpall (Esku, Adavere, Lustivere); jalgpall (Esku, Adavere, Lustivere, Võisiku); rannajalgpalli – ja võrkpalliväljakud (Kamari puhkeala)
Tervise-, jooksu- ja suusarajad	Adavere, Lustivere, Kamari, Esku, Väike-Kamari, Kuningamäe
Talispordirajatised	Kelgumäed (Esku, Lustivere, Kuningamäe, Adavere, Kamari); uisuväljak ja kiiruisurada (Adavere)
Autospordi rajatised	Kardirada (Kuningamäe), rallikrossirada, sh ka *paintball* (Piiroja)
Jahilaskesport	Laskekohad (Võhmanõmme, Sulustvere)

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Inimeste vähene huvi tervisespordiga tegelemise vastu, harrastajate vähene hulk. • Erinevate spordialade ja -valdkondade ebapiisav rahastamine. • Puudub süsteemne spordirajatiste haldamine ja kasutamine vallas. • Spordielu eestvedajate liigne koormus. • Ringijuhtide puudumine ja nende vähene rahastamine. • Kergliiklusteede vähesus ja olemasolevate teelõikude ülekoormatus. • Spordivarustuse kulumine ja amortiseerumine.	• Säilitada senised võimalused spordiga tegelemiseks ja jätkata hetkel pooleliolevate projektide realiseerimisega. Vajadusel keskenduda ka uutele aladele. • Läbi haridusasutuste tegevuse suunata lapsi ja noori rohkem (tervise)spordiga tegelema. • Siduda inimeste argipäevategevused tervisespordiga, st rajada kergliiklusteid. • Koostöös piirkonna omavalitsustega rajada veekeskus, mis pakuks veeteraapilisi sportimisvõimalusi igas vanuses elanikele. • Tervisedenduse planeerimine ja juhtimine valla üleselt. • Järjepidevalt korraldada tervisespordiüritusi ja -päevasid. • Võrdselt väärtustada erinevates spordivaldkondades tegijaid ja -alade harrastajaid, sh läbi toetuste, reklaami ja kaasamise. • Luua katusorganisatsioon, mis korraldaks spordivaldkonnaga seotud teemasid kogu piirkonnas ja tagaks koostöö. • Leida juurde ringijuhte ja treenereid.

1.9. Sotsiaalhoolekanne

Põltsamaa Vallavalitsus korraldab vallas sotsiaalhoolekannet.
Sotsiaalhoolekanne on hoolekandeteenuste, sotsiaaltoetuste, vältimatu sotsiaalabi ja muu abi osutamise või määramisega seotud toimingute süsteem, mis peab tagama lastega perede, eakate, puudega ja toimetulekuraskustes isikute inimväärse toimetuleku.

1.9.1 Laste hoolekanne

Laste arv Põltsamaa vallas on viimastel aastatel pidevalt vähenenud, kuigi viimastel aastatel on sündimus näidanud mõningat kasvu. Alaealisi ehk alla 18-aastaseid oli 01.01.2013 seisuga 682 ehk 17,5 % (2005. aastal 23,1%) valla elanikest. Eelkooliealiste laste päevahoid on korraldatud Adavere Põhikoolis, Esku-Kamari Koolis ja Lustivere Põhikoolis (vt ka hariduse peatükki).

Laste ja lastega perede hoolekande korraldamiseks ja laste arenguks soodsa keskkonna kujundamiseks on kohaliku omavalitsuse ülesandeks toetada last ja lapsi kasvatavaid isikuid, tehes koostööd perekonnaliikmete ja teiste isikute ning asjaomaste asutustega. Puudega lastele võimaldatakse rehabilitatsiooniplaanis märgitud ulatuses tugiisikuteenus.

Põltsamaa valla ülesanneteks on esmane nõustamine laste hooldamise, kasvatamise ja pereprobleemides, vanemliku hoolitsuseta laste elu korraldamine, lapsele hooldus- või eestkostepere leidmine, lapse suunamine asenduskodusse, õpilaskodusse ning koostöö nende asutustega. Eelnevale lisaks erikoolidest ja asenduskodudest ellu astunud noorte elu korraldamine ning lapsi puudutavates küsimustes vaidluste lahendamisele kaasa aitamine.

Adaveres tegutseb õpilaskodu 2004. aastast. Õpilaskoduga ühes majas tegutseb vaba aja- ja perearstikeskus.

2007. aasta augustist osutab koduhooldusteenust lastega peredele sotsiaalhooldaja. Tegemist on aktiivse lepingulise teenusega, mille kestvus on kuni üks aasta, vajadusel teenusaega pikendatakse.

1.9.2 Puuetega inimeste sotsiaalhoolekanne

Vastavalt sotsiaalhoolekande seadusele peab vallavalitsus puuetega inimestele võrdsete võimaluste tagamiseks, nende aktiivseks osalemiseks ühiskonnaelus ja iseseisvaks toimetulekuks looma võimalused puudest tingitud takistuste vähendamiseks või kõrvaldamiseks ravi, rehabilitatsiooni jt teenuste läbi. Lisaks korraldama invatransporti, tagama puuetega inimestele juurdepääs üldkasutatavatesse hoonetesse, määrama vajadusel tugiisiku või isiklik abistaja ja korraldama eestkostet ning hooldust.

Põltsamaa vallas Võisiku külas asub AS Hoolekandeteenused Võisiku Kodu. Asutus töötab alates 1925. aastast. Võisiku Kodu on koduks ca 350 psüühilise erivajadusega inimesele. Pakutavad teenused on igapäevaelu toetamine, toetatud elamine, töötamise toetamine, ööpäevaringne hooldamine, ööpäevaringne tugevdatud toetusega hooldamine. Viimast teenust finantseeritakse riigieelarvest ja klientide pensionist.

1.9.3 Eakate sotsiaalhoolekanne

Eakate toimetulekule kaasa aitamiseks neile harjumuspärases keskkonnas ning teiste inimestega võrdväärseks eluks peab vallavalitsus tulenevalt sotsiaalhoolekande seadusest looma eakatele võimalused sotsiaalteenuste kasutamiseks, soodsamaks toitlustamiseks, tagama osutatavate teenuste kohta informatsiooni kättesaadavuse. Samuti looma võimalused huvialaseks tegevuseks ning tagama hoolekandeasutustes elavatele eakatele turvalisuse, iseseisvuse, nende eraelu austamise ning võimaluse osaleda nende elukeskkonda ja tulevikku puudutavate otsuste tegemisel.

Pensioniealised elanikud (66-aastased ja vanemad) moodustavad 18,17 % valla elanikkonnast. Eakate hooldus on lahendatud koduhoolduse kaudu. Vallas töötas 01.01.2013 seisuga 3 sotsiaalhooldajat, kes hooldasid kokku 47 eakat ja puudega inimest.

Põltsamaa vallas Lustiveres asub Lustivere Hooldekodu, mille näol on tegu üldtüüpi hooldekoduga ning mis võtab vastu eakaid üle kogu Eesti. 1992. aasta detsembrist töötab hooldekodu Lustivere mõisas. 2000. aasta oktoobris reorganiseeriti hooldekodu mittetulundusühinguks, mille liikmeteks on Põltsamaa ja Puurmani vallad. Töötajaid on Lustivere Hooldekodus 34 ja hoolealuseid ca 70.

1.9.4 Toimetulekuraskustega isikute hoolekanne

Toimetulekuraskustes isikute sotsiaalhoolekandealane tegevus on suunatud põhiliselt abivajajate minimaalse sissetuleku tagamisele ning nende iseseisva toimetuleku ja tööga hõivatuse toetamisele.

Toetus toimetulekupiiri tagamiseks kasvas alates 2008.a alanud majanduslangusest kuni 2011. aastani üle kahe korra ning on seejärel olnud langustrendis (joonis 11). Toetus rahuldatud taotluse kohta on aasta-aastalt kasvanud. See võib olla tingitud üldisest elu kallinemisest ehk toimetulekupiiri tõusust, samas kui inimeste palgad järgi ei kasva. Täiendavatele toetustele on viimastel aastatel tehtud vähem kulutusi tulenevalt seadusandluse muudatusest ja toetuste kajastamise muutumisest.

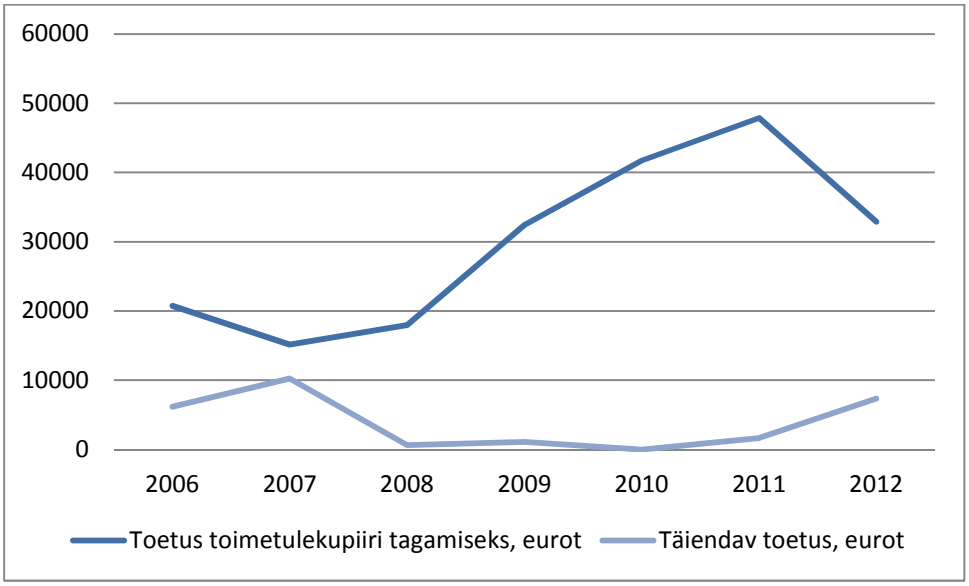

Joonis 11. Riigieelarvest makstavad sotsiaalabitoetused.

Allikas: Statistikaamet.

1.9.5 Tööturg

Põltsamaa vallas oli 01.01.2013 seisuga tööealisi (16–64-aastaseid) elanikke 67,15% elanikkonnast. Töötute arv hakkas kasvama 2008. aasta lõpus majanduslanguse tõttu (joonis 12), mille tipp oli 2010. aasta jaanuaris. Pärast seda on registreeritud töötute arv kahanenud, kuid majanduskriisi eelset taset pole veel saavutatud. Ühe trendina Põltsamaa valla töötute arvus kerkib esile sessoonne varieeruvus – suvekuudel on töötute arv väiksem kui talvekuudel. Selle üheks põhjuseks on ajutiste töökohtade pakkumine piirkonna ettevõtete poolt, mis on tegevad peamiselt põllumajanduses, mille jaoks on suvekuud kõige kiirem periood.

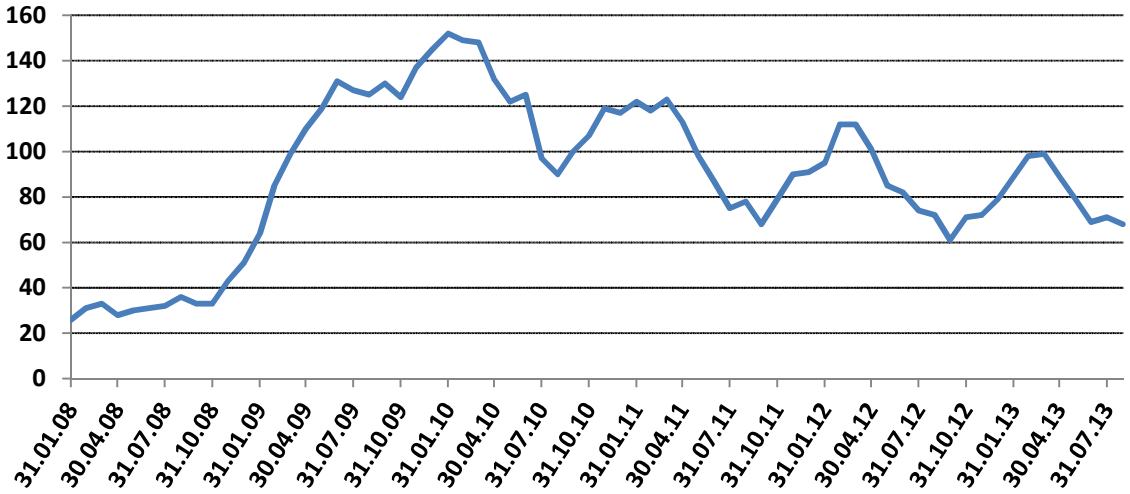

Joonis 12. Registreeritud töötute arv Põltsamaa vallas (jaanuar 2008 kuni juuli 2013).

Allikas: Töötukassa

1.9.6 Sotsiaaltoetused- ja teenused

Põltsamaa vallas makstakse järgmisi sotsiaaltoetusi:

1. Sünnitoetus;
2. Matusetoetus;
3. Kompenseeritakse valla õpilaste (IX–XII klass) toiduraha;
4. Kompenseeritakse lasteaias käivate laste toiduraha;
5. Kooliõpilaste sõit on oma kodukooli tasuta;
6. Lastele kompenseeritakse nende õppimise ajal abivahendid, sh prillid ja makstakse avalduste alusel täiendavat koolitoetust;
7. Igal aastal jõulude ajal saavad kõik lasteaia lapsed kommikoti;
8. Tunnustatakse neid, kes õpivad hästi ja väga hästi. Hea õppeedukuse puhul premeeritakse lapsi kooli lõpetamisel meenega ja korraldatud on vallavanema vastuvõtt.

Põltsamaa valla eelarvest makstavad sotsiaaltoetused: toetus koolieelse lasteasutuse ja kooli toidu eest tasumiseks, lapse sünni-, kooli-, tervise-, matuse-, erakorraline-, kriisi- ja ühekordne toetus. Sihtotstarbelised toetused on toimetuleku- ja täiendav toimetulekutoetus ja vajaduspõhine peretoetus.

Tabel 5. Valla eelarvest makstud toetused

TOETUSED	2006 EUR	2007 EUR	2008 EUR	2009 EUR	2010 EUR	2011 EUR	2012 EUR
Erakorraline toetus:	30395,1	28841,41	38928,3	30406,9	24352	21337	11830,3
Tervisetoetus:	10707,57	14778,42	13683,5	9398,91	6612,17	5700,67	7077,06
Ühekordne toetus	1938,7	1508,31	3619,96	2066,26	1845,7	467,9	1194,28
Matusetoetus	3517,38	5076,5	4788,84	4026,43	3067,76	3000	3900
Kriisitoetus	4783,79	1917,35	31,96	2207	1278,23		0
Sünnitoetus	10225,86	10737,16	12143,2	15658,4	6263,34	10651,1	11120
Koolitoetus	7648,82	7310,73	10056,8	8734,29	9511,01	9194,5	9480
Vältimatu abi					70,3		150

Allikas: Põltsamaa Vallavalitsus

Põltsamaa vallas osutatakse järgmisi sotsiaalteenuseid: sotsiaalnõustamine, eestkoste seadmine, hooldamine perekonnas, tugiisiku teenus, koduhooldusteenus, koduhooldusteenus lastega

peredele, hooldamine hoolekandeasutuses (va turvakodud ja varjupaigad), soodustusega eluasemeteenus (sotsiaaleluruumid Adaveres, sotsiaalelamu Pauastveres, Võisikul ja Lustiveres), soodustusega päevakeskuse teenus, soodustusega sotsiaaltransport, eluruumide kohandamine, abivahendite rentimise teenus (turvahäll, -tool, kargud, küünarkepid, rulaatorid jms), eakate eneseabirühm, võlanõustamine, perelepitus ja vältimatu sotsiaalabi.

Väljastpoolt Põltsamaa valda ostetakse järgmisi teenuseid: laste asendushooldus, hooldamine hooldushaiglates, hooldamine turvakodudes, tugiisiku teenus, rehabilitatsioon, pereteraapia, sõltuvushäirete ravi ja rehabilitatsioon, tööturuteenused (teavitamine tööturu olukorrast ja tööturukoolituse võimalustest, töövahendus, tööturukoolitus, kutsenõustamine, tööturutoetus ettevõtluse alustamiseks, tööturutoetus tööandjale väiksema konkurentsivõimega töötu töölerakendamiseks).

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Abivajajate suurenev osakaal. • Mõnes piirkonnas ei teki püsivat elanikkonda. • Heitunute suurenev osakaal. Alkoholismi jt sõltuvuste levimine. • Suurenev vanemlike oskuste puudulikkus. • Puuetega inimestele vahendite kättesaamine raskendatud (nt ratastoolid jne). • Alternatiivsete lastehoiu võimaluste vähesus. • Puuetega laste kasvav arv. • Puuetega laste perede liidu/ühingu puudumine.	• Analüüsida sotsiaalteenuste kättesaadavust erinevatele sotsiaalsetele rühmadele ja vastavalt sellele korrigeerida teenuste kvaliteeti. • Alustada tööd heitunute osakaalu vähendamiseks – siduda tervisedendusega, et kaasatud oleksid juba nooremad põlvkonnad, tagajärgedega tegeleda raskem. • Lapsevanemate koolitamine ja vanemates huvi äratamine oma laste tegevuse vastu. • Eluõppe koolitused ja väärtuskasvatuse loengud koos lastega. • Sündimata lapse vanemate koolitamine. • Alternatiivsete lastehoiu võimaluste toetamine - korraldada lapsehoiuteenus põhjendatud juhtudel koostöös lasteaedadega ning kolmanda või erasektoriga. • Erivajadustega lastele vajadusel erirühma võimaldamine. • Fondi loomine piiratud võimalustega tublidele õpilastele, kes soovivad minna kõrgharidust omama. • Suurendada puuetega lastega seotud inimeste aktiivsust. • Lastele ja noortele tegevuste korraldamine (erinevad laagrid, ettevõtmised jne). • Võtta kasutusele mitmekesisemad infokanalid, et info jõuaks kõigini – vallaleht, infotunnid jne. • Perearste, -õdesid ja sotsiaaltöötajaid ühendava koostöövõrgustiku loomine. • Sotsiaaltranspordi korraldamine koostöös hooldekodudega või bussifirmadega.

1.10. Meditsiiniline teenindamine ja tervishoid

Piirkonda teenindab viis perearsti, kellede praksise vastuvõtukohad asuvad Põltsamaa linnas. Adaveres toimub perearsti vastuvõtt kahel päeval nädalas (esmaspäeval ja neljapäeval). Adaveres töötab ka pereõde, kelle poole on võimalik pöörduda kõigil tööpäevadel.

Eriarstiabi on võimalik saada Põltsamaal, Jõgeval ja Tartus. SA Põltsamaa Tervises töötab mitmeid eriarste (sh neuroloog, günekoloog, kardioloog, radioloog, reumatoloog, kirurg, psühhiaater ning kõrva- nina- kurguarst). Põltsamaa linnas on kohapeal ka SA Tartu Kiirabi brigaad. Erafirmade poolt pakutakse hambaravi, töötervishoiu, ortopeedi ning silmaarsti teenust SA Põltsamaa Tervise poolt osutatakse veel ka hooldusraviteenust 20 voodikohaga ja pakutakse rehibilitatsiooniteenust.

Tervist edendavate haridusasutuste programmiga on liitunud Adavere Põhikooli lasteaed ja Esku-Kamari Kool ning Lustivere Põhikool. Koolitervishoiuteenust pakub SA Põltsamaa Tervis. Valla koolide õpilasi transporditakse vastavalt läbivaatuste ajakavale kooliõe juurde. Sellega on tagatud vajalik vaktsineerimine ja profülaktilised läbivaatused.

Tervist edendavaid üritusi on vallas peamiselt korraldanud külaseltsid ja koolid. Need üritused seisnevad tervisepäevade, -loengute korraldamises.

Tervishoiu- ja tugiteenuste võrgu arendamisel tuleb lähtuda omavahelisest koostööst, s.h. teiste kohalike omavalitsustega.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Koduõenduse teenus ei ole piisaval määral kättesaadav. • Haigete ja puuetega inimeste transpordi ebapiisav tagamine. • Suur haigekassa poolt kindlustamata inimeste osakaal.	• Valla tervisenõukogu ellu äratamine, kaasates võimalikult mitmekesiseid osapooli. • Suurendada koduõdede arvu, et teenus oleks kõigile kättesaadav. • Alustada tööd rehabilitatsiooniteenuse pakkumise osas. • Rehabilitatsioonikeskuse arendamine. • Teavitada inimesi rehabilitatsiooniteenuste võimaluste osas. • Erinevate tervishoiu- ja tugiteenuste võrgu arendamine. • Tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna inimeste võrgustiku loomine, et paraneks koostöö ja info levimine, ümarlaudade korraldamine. • Haigete transporditeenuse väljaarendamine. • Töötada välja kindlustamata inimeste raviteenuste osutamise kord. • Tervisedenduse üritused siduda teiste piirkonnas toimuvate üritustega. • Propageerida tervislikku toitumist ja liikumist.

1.11. Ettevõtlus

Kokku oli Põltsamaa vallas 2013. aasta jaanuri seisuga registreeritud 167 äriühingut, 150 füüsilisest isikust ettevõtjat ning 44 mittetulundusühingut ja 1 sihtasutus. Peamisteks

tegevusaladeks on ühendatud taime- ja looma-, teravilja- või põllukultuuride kasvatus, toorpiima tootmine, jaekaubandus, metsavarumine ja -langetamine. Suurima müügikäibe ja töötajate arvuga valla põllumajandusettevõteteks on Adavere Agro AS (101 töötajat 2012.a seisuga), Õnne Piimakarjatalu OÜ (40 töötajat), Võhmanõmme Põllumajandusühistu OÜ (26 töötajat), Kaavere Agro (20 töötajat), Viraito OÜ (18) jt.

Majanduslikult aktiivseid ettevõtteid oli 2011. aasta seisuga 69 ning võrreldes viie aasta taguse ajaga on see arv tõusnud üle 40%.

Piirkonda jäävad teised suuremad ettevõtted ja valla elanike jaoks olulised tööandjad tegelevad põllumajandussaaduste töötlemise (nt AS Põltsamaa Felix, AS E-Piim), metallitöötlemise (nt AS Konesko), puittoodete valmistamise (nt Puit-Profiil AS), kooli- ja teadetetahvlite tootmise (TK Team AS) ja muu taolisega. Ametiasutusest on suurematekс tööandjateks vallas Põltsamaa Vallavalitsus, AS Hoolekandeteenused Võisiku Kodu ja Põltsamaa Ametikool.

Tihe koostöö on kohalike põllumajandussaaduste tootjate ja nende toodangu töötlemisega tegelevate ettevõtete vahel. Suurematel ettevõtetel on sidemed teiste riikidega (eksport), aga ka üle Eesti. Teatud harudes on levinud koostöö samas valdkonnas tegutsevate suuremate ja väiksemate ettevõtete vahel (nt alltöövõtt metallitööstuses).

Valla elanike keskmist kuupalka (716,9 eurot) 2012. aastal kajastab joonis 13, millelt on näha, et see on Eesti keskmisest (844 eurot) tunduvalt madalam ning mõnevõrra madalam Põltsamaa linna (757 eurot) elanike palgast.

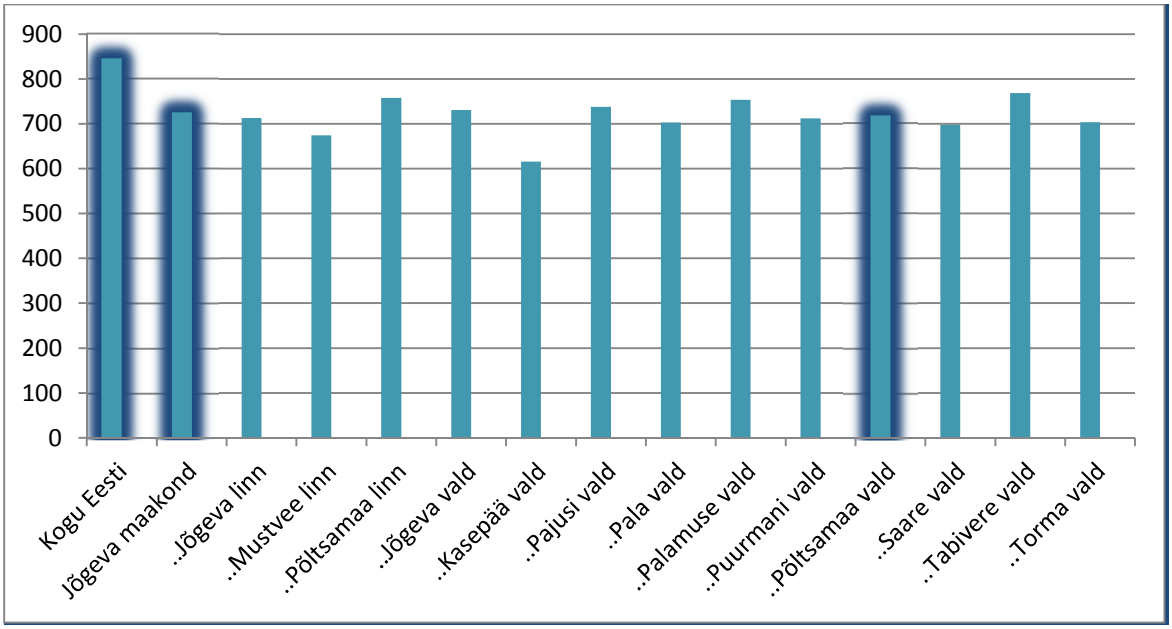

Joonis 13. Põltsamaa valla palgatöötajate kuukeskmise brutotulu (eurot) Jõgeva maakonna teiste omavalitsuste ja Eesti võrdluses 2012. aastal.

Allikas: Statistikaamet

Põltsamaa piirkonna investeerimiskliima muudab soodsaks eelkõige hea logistiline asukoht – paiknemine Kesk-Eestis ja Tallinna-Tartu maantee läheduses. Kaugel pole ka raudteeühendus. Lisaks on vallas piisavalt viljakat põllumaad ja metsi, mis on loonud eeldused just põllumajandusega tegelemiseks. Uuritud on savimaardlaid ning seoses uue Tallinna-Tartu maantee ehitusega on tuntud huvi paekivi kaevandamise vastu. Potentsiaalseks võimaluseks on ka gaasitrassi olemasolu. Lähitulevikus on oluline leida sellele rakendus (nt biogaasi või

soojuse tootmine, gaasipuhastusettevõtte rajamine vms). Põltsamaa vald osaleb investorteeninduse programmis, mille raames on kaardistatud ja kokku kogutud info võimalike investeerimisobjektide ja ressursside kohta antud piirkonnas. Informatsioon on koondatud avalikku andmebaasi (http://www.investinestonia.com/), mida jooksvalt kaasajastatakse ja täiendatakse.

Ettevõtjad peavad piirkonna suurimaks probleemiks tööjõu puudumist. Paljude ettevõtete spetsialistid ja juhid sõidavad kohale Tallinnast, Tartust või mujalt. Vajadusel õpetatakse tööle asunud inimestele tööks vajaminevaid oskuseid või antakse võimalus ennast töö kõrvalt harida. Praktiliste kogemuste andmise osas võiks olukorda parendada ka läbi koostöö tõhustamise ettevõtjate ja ametikooli vahel.

Põltsamaa on elukeskkonnana mõnus, roheline ja turvaline, kuid elamumajanduse probleemiks on üüripindade vähesus. Noortel peredel puudub see nö esimene koht, kuhu kodu rajada isegi kui töökoht Põltsamaal on olemas. Eraettevõtjate poolt küll tegeletakse elamumajanduse arendamisega, kus eramaadele on krunte planeeritud, teatud arendusi juba ka tehtud (nt teed, vesi, valgustus, kanalisatsioon), kuid kruntide ostmine on olnud passiivne.

Lühidalt võib öelda, et Põltsamaa piirkonnal pole küll palju nõrkusi, kuid tegemist on suhteliselt oluliste nõrkustega, mis takistavad ettevõtluse arengut. Ettevõtjad peavad antud piirkonnas tegelema probleemidega (nt infrastruktuuri loomine), mida poleks näiteks Tallinna lähistel.

Tulevikule mõeldes on välja pakutud tööstuspargi loomise idee, arvates, et see looks soodsa pinnase uute ettevõtete tulekuks. Samas oleks infrastruktuuri toomine sellesse paika valla või koostöös linnaga ehk kahe omavalitsuse ülesanne. Rahalisi vahendeid selleks pole aga kummalgi. Pigem tuleks suund võtta juba piirkonnas kujunenud ettevõtluspiirkondade (Adavere, Kamari, Mällikvere, Pauastvere) ja tühjalt seisvate, kuid teatud taristuga varustatud hoonete reklaamimisele (nt investorprogramm, valla koduleht) ja seisukorra parandamisele.

Ettevõtlusega on tihedalt seotud ka turism, mida ei peaks üksnes nägema piirkonna reklaamimisena, vaid võimalusena anda kohalikele inimestele töökohti ning suurendada valla tulubaasi. Põltsamaa vallas on see sisuliselt arendamata. Samas eeldused selleks on olemas: ajalooline taust, hea logistiline paiknemine, roheline keskkond, aktiivselt tegutsevad MTÜd jne. Vald küll liigub turismi arendamise suunas suuremahuliste investeeringute kaudu (nt Kuningamäe ja Kamari), kuid mitmeid võimalusi oleks ka ettevõtjatel.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Kvalifitseeritud tööjõu vähesus. • Ettevõtlike noorte lahkumine piirkonnast. • Väike töökohtade valik ning suhteliselt kõrge monofunktsionaalsus. • Energeetikas kasutatakse põlevkiviõli (mis on üks kallimaid kütteallikaid). • Piirkonnas puudub ettevõtlus, mis tooks piirkonda enam kvalifitseeritud tööjõudu, ettevõtlus põhineb reeglina lihttööjõul.	• Haridusasutuste tegevus peab toetama piirkonna ettevõtlust (välja selgitada tööturu ja tööandjate vajadused). • Kohalikele noortele kohalike ettevõtete/potentsiaalsete töökohtade tutvustamine (nt ekskursioonid ettevõtetesse, info kodulehel). • Eelduste loomine uute perede meelitamiseks piirkonda (nt üüripinnad, kaugtöö soodustamine). • Tööstusparkide (tööstusalade) arendamine, võrgustiku loomine (esmalt teostatavus-tasuvusuuringute koostamine).

	• Uute ettevõtete piirkonda asumise soodustamine. • Ettevõtluspäevade korraldamine ja oma valla/piirkonna ettevõtete reklaamimine. • Infrastruktuuri parendamine, et oleks olemas puhas vesi, piisav elektrivõimsus, heitveesüsteem, mis suudab toime tulla ka suuremate kogustega jms. • Teiste energialiikide kasutuselevõtt ja uute energiatootmisviiside arendamine. • Gaasitrassile rakenduse leidmine. • Sümbioosivõimaluste hindamine ettevõtluse valdkonnas.

1.12. Turism

Põltsamaa vald asub Kesk-Eestis, mis tähendab, et Põltsamaale tulla ei ole palju maad ükskõik, millisest Eesti nurgast. Põltsamaa valda läbib Eesti suurim magistraal, Tallinna-Tartu maantee, mis annab hea eelise turismiteenuste arendamiseks (vt joonis 3). Seejuures on oluline, et Põltsamaa piirkond ei jääks turistidele pelgalt läbisõidukohaks, vaid suudaks meelitada inimesi pikemateks peatusteks, kuna oma paiknemise tõttu ei pruugi turistid näha vajadust ööbimiseks.

Turismi seisukohalt on Põltsamaa vallal potentsiaali mitmetes valdkondades.

Ajaloo- ja kultuuriturism – Põltsamaa oli kunagi õitsev kultuurikeskus, mille sümboliks on linnas asuv Põltsamaa loss. Põltsamaa vallas on kolm mõisat – Adavere, Lustivere ja Võisiku mõis ja nende juurde kuuluvad kaunid mõisapargid ning mitmed kirikud. Arhitektuuriliselt ja ajalooliselt on väga väärtuslik Aleksandrikooli hoone Väike-Kamaris. Olulised vaatamisväärsused on veel von Bockide matmispaik Võisikul, vana hiiekoht Mandri-Eesti keskpunktiga. Kuningamäel asus kunagi trükikoda, kus trükiti Eesti esimene ajakiri „Lühhike Õppetus“. Võhmanõmme külas asub Karl August Hermanni sünnikoht. Vallas on ka kaks ajaloolist surnuaeda: Võisiku mõisa lähedal asub Kundrussaare surnuaed, kus on säilinud Timotheus Eberhard von Bocki matmispaik.

Loodus- ja aktiivturism – Põltsamaa vallas on mitmeid looduskauneid kohti. Puhkealana kasutatakse peamiselt Põltsamaa jõe ümbrust ja Kamari paisjärve puhkeala. Seega on võimalik kasutada Põltsamaa jõe potentsiaali jõeturismi arendamisel. Aktiivseks puhkuseks on võimalik kasutada Kamari paisjärve ümbrust ja sinna tulevikus rajatavat veesuusakeskust. Oluline rekreatsiooniressurss on suured rabad ja metsad. Alam-Pedja looduskaitsealal asuvad mitmed õpperajad ja lõkkekohad ning avatud on 75 km veerada. Suured metsad annavad aluse looduse tundmisele ning jahiturismi arendamisele. Põltsamaa linna tagamaana ja valla elanike jaoks on olulilisеks piirkonnaks Kuningamägi, kus asuvad kardirada ning ümbruskonna parimad suusarajad, kelgu- ja suusamägi.

Mitmed spordirajatised annavad aluse spordi- ja harrastusturismile. Autospordi huvilised võivad aega veeta Kuningamäe kardirajal või Piiroja rallikrossirajal. Vallas on loodud tingimused (kiir)uisutamisega tegelemiseks, milleks on rajatud 250 m pikkune asfalteeritud ringrada, mis talvel kaetakse jääga.

Põltsamaa piirkonnas on arenenud toiduainetööstus. Üle-eestiliselt tuntakse Põltsamaad kui maitsva sinepi, veini, juustu, kurkide ja mahla tootjana. Kuna loodus ja kultuur ning ajalugu reklaamivad end ise, siis oleks üheks võimaluseks reklaamida piirkonda läbi vaid endale

omaste niššide, näiteks läbi toiduturismi. Põltsamaa kuvandi juures mängib olulist rolli linna ääres paiknev roosiaed, mis annab võimalusi loometurismi arenguks.

Piirkonnas puudub korralik ujula ja sellega seoses kerkis mitmetes töörühmades esile idee koostöös teiste omavalitsustega (kaasates ka ettevõtjaid) rajada tervisekeskus, kus oleks peale ujumise võimalik tegeleda erinevate tervist edendavate tegevustega ja seda igas vanuses. Ideena on välja käidud golfiväljaku loomine, mis toetaks spordi- ja harrastusturismi arengut. Sporditurism on maailmas üks kiiremini arenevaid turismisuundi ja Kesk-Eestis pole ühtegi taolist väljakut (lähim asub Otepääl). Põltsamaal oleks selleks ideaalsed eeldused – tasast maad on palju ning Kuningamäe kompleks koos potentsiaalse tervisekeskuse ja kõrvalasuva kardirajaga oleks selliseks arenduseks sobiv piirkond.

Seega on piirkonnal potentsiaali nii mass- kui nišiturismiks, aastaringselt pakutavate ja ka sesoonsete turismitoodete arendamiseks.

Põltsamaa valla käekäik turismi valdkonnas on paljuski sõltuv sellest, kuidas arenevad naaberomavalitsused. Põltsamaa vallal ja linnal on mitmeid ühiseid sümboleid, mis võiksid anda aluse ühistele eesmärkidele ja suuremale koostööle. Ühiste eesmärkide seadmist on rõhutanud ka 4P arengukava ja turundusstrateegia ning Jõgevamaa *Via Hanseatica* arenguvööndi turismiarenduse strateegia, sest üksteisest eristumise nimel töötamine on kulukas, mis ei pruugi anda soovitud tulemusi, ühise visiooni seadmine võimaldaks üksteist täiendavate toodete arendamist. Seega on turismi valdkonna edenemise peamisteks võtmesõnadeks koostöö ja koordineerimine.

Valdkonna probleemid	Arenguvõimalused
• Turismivaldkonnas on puudu piirkonnasisesest ühtsest koordineerimisest. • Konkreetsete turismitoodete puudumine. • Vähene koostöö (turismi)ettevõtjate vahel ja jätkuv individualistlik lähenemine. • Piirkonnal on puudu ühise eesmärgi nimel tegutsemisest. • Pooleliolevad projektid rahastajate puudumise tõttu.	• Turismivaldkonda koordineeriv inimene, kes kaasaks ja teavitaks kõiki valla (turismi)ettevõtjaid. • Ühtse turismitoote väljaarendamine. • Arendada valdkondi, mis ei ole sesoonsed. • Suurürituste jada, maineürituste korraldamine (nt gastronoomia valdkonnas). • (4P) piirkonna ühine turundamine ja turundustegevuses osalemine. • Soodustada turismiettevõtjate vahel suuremat koostööd valdkonnapõhiselt ja valdkonnaüleselt. • Piirkonda reklaamiva turismitrükise koostamine ja avaldamine kaardistamaks piirkonna atraktsioone, majutusvõimalusi jne. • Piirkonna turismi konkurentsivõime tõstmine. • Kasutada MTÜ-de ja ettevõtjate potentsiaali turismivaldkonna edendamiseks. • Turunduskoolituste, sh internetiturunduse koolituste läbi

	viimine.

1.13. Vallamajandus

1.13.1 Valla juhtimine

Põltsamaa valda juhivad vallavolikogu ja vallavalitsus. Vallavolikogu moodustab valdkondlikud komisjonid ja kinnitab esitatud vallavalitsuse koosseisu. Põltsamaa vallavalitsuses töötas 01.04.2013 seisuga 17 ametnikku ja töötajat.

Lepingu alusel korraldab omavalitsuse haldusalasse kuuluvate valdkondadega seotud majandustegevust, finantseerimist ja investeeringute vahendamist Põltsamaa Vallavara OÜ, mis on 100% valla osalusega ettevõte. Põltsamaa Vallavara OÜ eestvedamisel on teostatud näiteks gaasitrassi ehitus ja veemajandusprojekti elluviimine. Lähitulevikus on oluline otsustada, kuidas ühinguga edasi minna. Ideena on välja käidud kogu piirkonda haldava kahe ettevõtte loomine, millest üks tegeleks üksnes veemajandusega ning teine tänavate, tänavavalgustuse, remondi- ja heakorratööde jms.

1.13.2 Valla eelarve

Valla peamiseks tuluallikaks on erinevad maksud (55%), lisaks ka kaupade ja teenuste eest saadav tulu ning toetused (35%) nii riigiasutustest kui erinevatest fondidest (joonis 15). Toetusi on taotlenud ja saadud KIK-st, Muinsuskaitseametilt, EAS-st, PRIA-st, Leader programmist ning Euroopa Liidu struktuurifondidest jt allikatest. Suurimad kulutused on seotud haridusvaldkonnaga (40,0%) (joonis 16). Järgnevad üldised valitsussektori teenustele tehtavad kulutused. Üsnagi võrdsed on kulutused sotsiaalsele kaitsele, majandusele ja kultuuriga seonduvale.

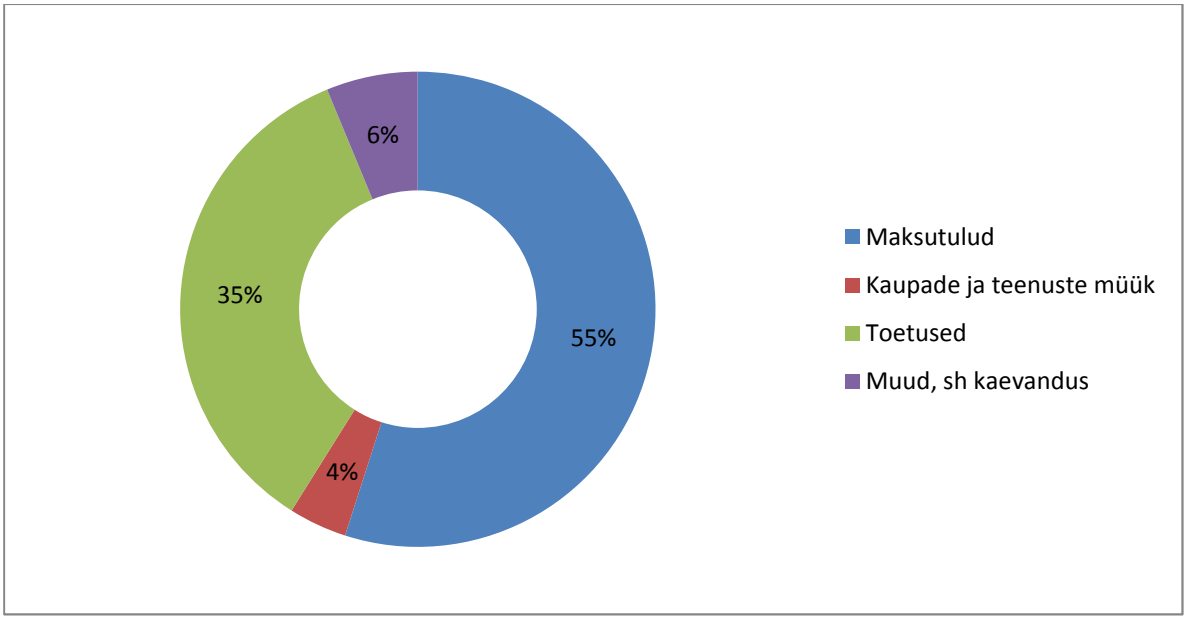

Joonis 14. Põltsamaa valla põhitegevuse tulud osatähtsuse järgi 2012. aastal.

Allikas: Rahandusministeerium

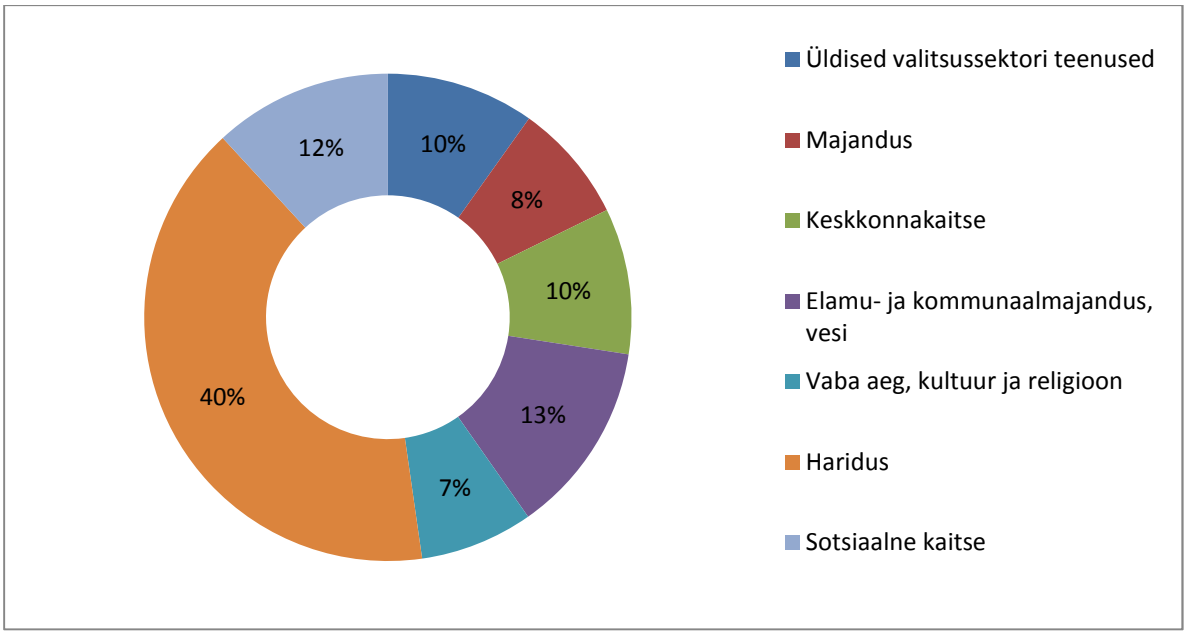

Joonis 15. Kululiigi osatähtsus Põltsamaa valla eelarve kogukuludes 2012. aastal.

Allikas: Rahandusministeerium

Tulumaksu laekumine aastate lõikes on näidatud joonisel 17.

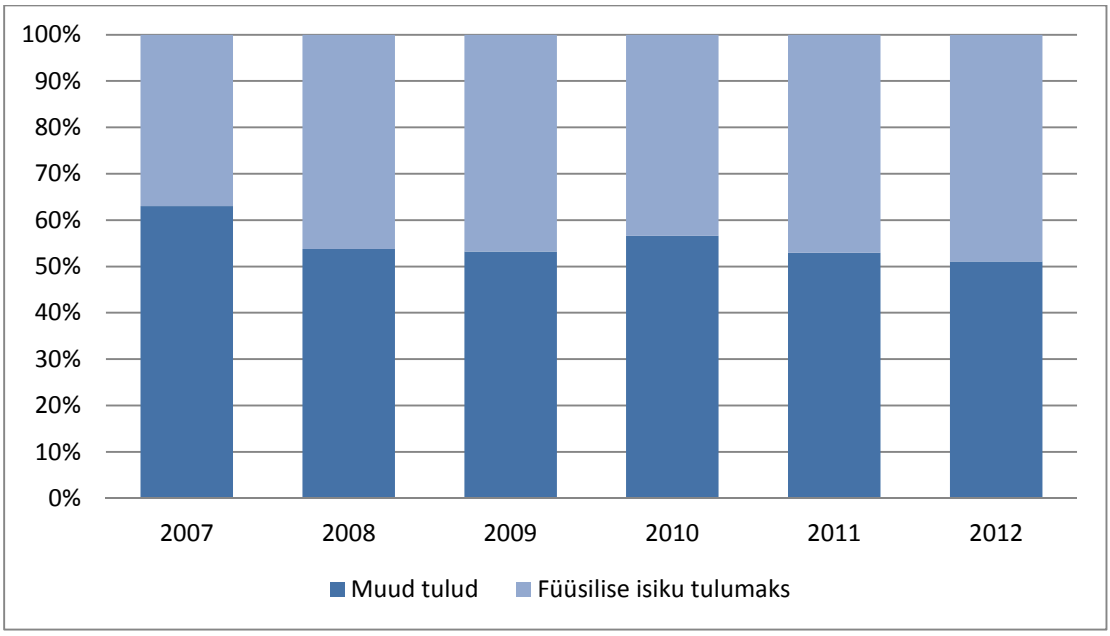

Joonis 16. Põltsamaa valla tulumaksu laekumise osakaal kogutuludest ajavahemikul 2005–2012.

Allikas: Rahandusministeerium

Lisaks on vallal võetud laenukohustused 2031. aastani kogusummas 1 050 859,56 eurot (31.12.2012 seisuga). Adavere Põhikooli renoveerimiseks võetud laenu maksetähtaeg on 2019. aasta ning kõige pikema laenuperioodiga veevärgi- ja kanalisatsiooni projektiga seotud laenu maksmise tähtaeg on 2031. aastaks. Hoolimata majanduskriisiga kaasnenud raskustest on eelarvega seni hästi toime tuldud ning selle praegune seis ei takista arendustegevust.

1.13.3 Investeeringud ja projektid

Valla viimaste aastate suurimad investeeringud on teostatud Euroopa Liidu fondide kaasabil (va Adavere kooli rekonstrueerimine aastatel 2008–2009). Valla ajaloo suurimad investeeringud on seotud hetkel veel käimasoleva ühisveevärgi- ja kanalisatsiooni projektidega, mis lõpevad 2014. aastal.

Piirkonna elukeskkonna atraktiivsemaks muutmiseks ja turismiarendamiseks on vald oma tähelepanu koondanud kahele suuremahulisele ja pikaajalisele projektile: Kamari paisjärve puhkeala (välja arendatud rannaala, kavandamisel veesuusakeskus) ja Kuningamäe puhkeala (tervise- ja suusarajad, mäenõlvad). Kamari veekeskuse idee on üleval ka investorprogrammi kodulehel ning ootab julget rahastajat. Kuningamäe kompleksi on vald koostöös spordiklubiga Nipi igal aastal oma vahenditest ja projektirahadest täiendanud ning järgmiseks suuremaks etapiks on mäetõstukite soetamine.

Lisaks on koostöös külaseltside ja spordiklubidega projektide kaasabil rekonstrueeritud Adaveres mänguväljakud (2009, 2011) ning staadion (2009–2011), 2006. aastal rekonstrueeriti võimla, 2012. aastal sisustati jõusaal ning eelnevalt soetatud uiske. Kamaris on rekonstrueeritud mänguväljakud (2011), tenniseväljak (2012), Lustiverre rajatud mini-arena (2010) ning etapiliselt (alates 2009. aastast) rekonstrueeritud Lustivere kultuurimaja ja Võisiku külamaja.

Projektidest on vallas käimas veel 2014. aastal lõppev Adavere, Kamari, Esku ja Lustivere reoveekogumisalade vee-ja kanalisatsioonitrasside ehitus. 2014. aastasse on planeeritud Lustivere kultuurimaja renoveerimistööde V etapp (katuse rekonstrueerimistööde lõpetamine ja 2. korruse ruumid). 2014. aastal teostatakse Kamari kergliiklustee ehitustööd.

Järgnevatel aastatel on suuremate projektidena plaanis kergteede ehitamine Annikverre ja Esku-Kamari suunale (viimane sõltub suuresti riigi teedel tehtavatest ehitus- ja remonditöödest) ning Kamari ja Kuningamäe puhkealade edasi arendamine, Lustivere kultuurimaja rekonstrueerimistööde lõpetamine, Esku ja Lustivere mänguväljakute rekonstrueerimine.

1.13.4 Koostöö ja koostööpartnerid

Pikad koostöötraditsioonid on nelja kohaliku omavalitsuse – Pajusi vald, Põltsamaa linn, Põltsamaa vald, Puurmani vald – vahel, mis on kinnitatud ka koostöölepinguga. Ühistööd tehakse sotsiaal- ja teenindussfääris ning turvalisuse tagamisel.

Ühisprojektid: Põltsamaa piirkondliku jäätmejaama rajamine, Põltsamaa-Pedja jõe veemajandusprojekt, 4P turismivaldkonna arengukava ja turundusstrateegia 2007–2013, kergliiklusteede vajaduse uuring ning koostööpiirkonna uuringu projekt. Viimase raames toetati Põltsamaa koostööpiirkonna väljaselgitamist, sätestati koostöövaldkonnad ja –vormid, analüüsiti alusdokumente ning koostati linna ja valla arengukava. Projekti väliselt koostati linna ja valla ühinemise tasuvusanalüüs.

Rahvusvahelist koostööd tehakse tihedalt Soome Vabariigi Mänttä-Vilppula linnaga, kellega on sõlmitud ka koostööleping. Koostöövaldkondadeks on sotsiaalhoolekanne, ettevõtlus, haridus, kultuur, vabaaja veetmine jne. Koostöövormideks on vastastikuste kogemuste vahetamine kolmanda sektori organisatsioonide ja ettevõtjate vahel, õpilasvahetus, piirkondlike ja Euroopa Liidu toetusega arendusprojektide elluviimine jms.

Tihedalt teeb omavahel koostööd ka kolmas sektor, eelkõige külaseltsid (Kamari Haridusselts, Lustivere Külaselts ja Võisiku-Kundrussaare Küla Selts EWA, Adavere Mõisa Selts, Esku Külaselts), kes korraldavad ühisüritusi, jagavad kogemusi ning käivad üksteisel külas.

Koostööd tehakse ka koolide ja lasteaedade vahel, eesmärgiks on infovahetus, ühisürituste korraldamine (metoodikapäevad ja koolitused pedagoogidele, õpilasüritused jms) ja pedagoogide omavaheline suhtlus kogemuste ning õppematerjalide jagamiseks. Olemas on ühised sõpruskoolid Soome Vabariigis, kellega koos viiakse läbi erinevaid projekte.

Põltsamaa vald osaleb mitmetes mittetulundusühingutes ja liitudes, et paremini kasutada erinevate piirkondade ressursse ja oskusi ning lahendada ühiseid probleeme. Alljärgnevalt loetelu nendest:

Eesti Maaomavalitsuste Liit on kohaliku omavalitsuse üksuste vabatahtlik üleriigiline liit, mille eesmärk on ühistegevuse kaudu kohaliku omavalitsuse üldisele arengule kaasa aitamine, oma liikmete esindamine ja nende ühiste huvide kaitsmine, samuti liikmete koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete paremaks täitmiseks võimaluste loomine.

Jõgevamaa Omavalitsuste Liit on Jõgeva maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste vabatahtlik ühendus, mille eesmärgiks on maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste ühistegevuse kaudu maakonna tasakaalustatud ja jätkusuutlikule arengule kaasa aitamine, maakonna kultuuritraditsioonide säilitamine ja edendamine, maakonna ja ühingu liikmete esindamine, liikmete ühiste huvide kaitsmine, maakonna kohaliku omavalitsuse üksuste koostöö edendamine ja liikmetele seadusega ettenähtud ülesannete täitmiseks paremate võimaluste loomine.

MTÜ Jõgevamaa Koostöökoda on asutatud 1. märtsil 2006 Jõgeva maakonnas tegutsevate ettevõtete, mittetulundusühingute ja omavalitsuste vabatahtliku ühendusena. Ühingu eesmärk on kohaliku elu arendamisele, maaelu ja külaelu säilimisele, taaselustamisele, harmoonilisele ja säästvale arengule kaasa aitamine, sealhulgas maamajanduse, kohaliku ettevõtluse ja tööhõive tõstmine ning tegevuspiirkonna elanike heaolu suurendamine. Nende eesmärkide saavutamiseks osaletakse Euroopa Liidu Leader programmis.

MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskuse töös osaleb Põltsamaa vald ühe asutajaliikmena. Keskuse tegevuse eesmärgiks on maakonna ühistranspordi, sh õpilaste veo korraldamine, piirkonna elanikele soodsamate ja majanduslikult tõhusamate ühistransporditeenuste tagamine, mille aluseks on ühtne liinivõrk, ühtne piletisüsteem ning ühtne tellimiskeskus.

MTÜ Kesk-Eesti Jäätmehoolduskeskuse töös osaleb Põltsamaa vald asutajaliikmena alates 2003. aastast. Ühing moodustati 24 Kesk-Eestis asuva omavalitsuse jäätmehoolduse ühiseks arendamiseks ja korraldamiseks. Keskuse peamised funktsioonid tulenevad riigi jäätmekavast ja jäätmeseadusest. Need on piirkonnas jäätmekäitluse korraldamine, jäätmete vähendamise ning taaskasutamise programmide arendamine ja teostamine, optimaalse jäätmekäitlushinna kujundamine, arendustöö ja propaganda, konkursside korraldamine nii jäätmeveoettevõtete vahel, kuid ka jäätmete taaskasutamise alal ja andmebaaside pidamine.

MTÜ Lustivere Hooldekodu on üldtüüpi hooldekodu, mis asub Lustivere külas. 2000. aasta oktoobris reorganiseeriti hooldekodu mittetulundusühinguks, mille omanikeks on Põltsamaa, ja Puurmani vald.

2 Koondhinnang Põltsamaa valla arengule

Põltsamaa valla olukorra SWOT analüüs viidi läbi arengukava koostamise seminaril 2012. aasta lõpus, kus osalesid Põltsamaa Vallavalitsuse ja -volikogu liikmed ning arengukava koostamise valdkondlike teemarühmade liikmed.

SWOT-analüüs toob välja Põltsamaa valla:
Tugevad küljed, millele toetudes saab tulevikku planeerida;
Nõrgad küljed, mille parandamiseks tuleb eesmärgid püstitada;
Võimalused, mida vald peaks püüdma ära kasutada
Ohud, mida tuleks vältida.

SWOT-analüüs

Tugevused	Nõrkused
• Soodne asukoht. • Hea elukeskkond. • Viljakad maad. • Mitmekülgne loodus. • Tugevad külaseltsid ja –keskused, tihe koostöö omavalitsusega. • Aktiivsed MTÜ-d. • Peamised esmatasandi teenused on kättesaadavad. • Hea infrastruktuur. • Haridusasutuste hea paiknemine üksteise suhtes.	• Demograafiline situatsioon. • Suutmatus ära kasutada oma asukohta. Eesti keskel. • Vallasisene küladevaheline killustatus. • Ühekülgne ettevõtluskeskkond ja nõrgalt arenenud väikeettevõtlus. • Valla tulubaasi sõltuvus hooajaliste. töökohtade suhtelisest suurest osakaalust. • Põllumajandussektori madalad palgad. • Kõrgemalt haritud inimestele ei leidu piirkonnas sobivaid töökohti. • Üüripindade fondi nappus. • Valla (piirkonna) mainet kujundava tunnusobjekti puudumine. • Inimeste passiivsus. • Kohati kehvas seisus teed.
Võimalused	**Ohud**
• Erinevad loodusressursid. • Koostöö suurendamine kohapealsete riigiasutustega. • Piirkonna omavalitsustevahelise koostöö suurendamine. • Koostöö suurendamine nii külaseltsidevaheliselt kui ka teiste MTÜ-dega. • Uute ettevõtlusharude toomine piirkonda. • Uute võimaluste ärakasutamine tagamaks aastaringsed töökohad. • Piirkonda ettevõtete toomine, mis	• Regionaalpoliitikas kindla suuna puudumine. • Rahaliste võimaluste ebastabiilsus ja sõltuvus riigi võimalustest. • Tallinna-Tartu trassi paiknemine uues asukohas. • Suutmatus väljaehitatud sotsiaalse infrastruktuuri objekte tulevikus üleval pidada. • Ääremaastumine.

tegeleksid kohapealsete põllumajandussaaduste töötlemisega. • Väikeettevõtluskeskuste ja praktikakeskuste loomine. • Uute energiatootmisallikate kasutusele võtmine. • Mahajäänud tootmishoonete uuesti kasutusele võtmine. • Valla hea elukeskkonna reklaamimine. • Piirkonna maine kujundamine. • Konkreetsete turismisuundade väljaarendamine. • Turismiobjekti rajamine, mis meelitaks inimesi. • „Hõbemajanduse“ arendamine. • Elamufondi täiendamine. • Euroopa Liidu projektivõimaluste kasutamine. • Riigiteenuste keskuse rajamine. • Mõne riigiasutuse toomine piirkonda. • Tallinna-Tartu maantee.	

SWOT analüüsist tulenevalt saab välja tuua järgmised põhilised strateegilised järeldused valla arengu jõustamiseks:

Tugevused ja nõrkused

Põltsamaa valla üks peamisi tugevusi on selle hea logistiline asukoht Mandri-Eesti keskel. Põltsamaa piirkonda läbivad mitmed suured maanteed, mis muudavad koha hästi ligipääsetavaks. See omakorda on eeliseks ettevõtluse arendamisel.

Keskne asukoht Eesti piires ei ole alati vaid tugevuseks– siia on lihtne tulla, aga siit on ka kerge edasi liikuda. Näiteks külastavad praegu Põltsamaa piirkonda enamuses nö läbisõidu turistid. Kuid arendades intensiivsemalt siinset turismipotentsiaali (nt mitmekesise looduse ja traditsioonide parem ärakasutamine) ja tuues piirkonda majutuse ja lisategevust (nt spa, aktiivne puhkus vms) pakkuvaid ettevõtteid, oleks võimalik muuta Põltsamaa läbisõidukohast mitmepäevase külastusajaga turismipiirkonnaks.

Põltsamaa valla ja kogu piirkonna üks suuremaid tugevusi on siinsed viljakad põllud, mis on võimaldanud juba sajandeid edukalt põllumajandusega tegeleda ja seeläbi Põltsamaa piirkonnale „nime teha“. Samas toob see endaga kaasa mitmed nõrkused. Näiteks on antud harus makstavad palgad võrdlemisi madalad, eriti lihtsamaid oskusi ja teadmisi nõudvatel töökohtadel. Vähe on pakkuda töökohti kõrgemalt haritud inimestele. Kuna suviti on nii põllumajandussaadusi tootvates taludes kui ka neid töötlevates ettevõtetes pakkuda rohkem töökohti hooajalise töö näol, on valla tulubaas aasta lõikes kõikuv. See omakorda on otseses sõltuvuses ettevõtete võimega aastaringselt tööd pakkuda. Seoses sellega suureneb surve valla eelarvele, kuna inimestele on vaja maksta täiendavaid sotsiaaltoetusi, et nad ka töö puudumisel toime tuleksid.

Vallas on meeldiv elukeskkond – roheline ja turvaline, peamised teenused on kättesaadavad ja kohati enamgi (nt eri valdkondade arstid). Sotsiaalobjektid on välja ehitatud ja/või korrastatud (lasteaiad, koolid, külakeskused). Haridusasutused paiknevad üksteise suhtes hästi ehk pole koondunud ühte piirkonda. Kohta läbivad riigi suuremad maanteed, mis võimaldavad head liikumisvõimalust praktiliselt kõigis suundades. Samas on valla siseselt palju kruusateid ja asfalteeritud teede remont või rekonstrueerimine on rahaliste vahendite nappuse tõttu raskendatud. Elukeskkonna kvaliteeti aitaks tõsta ka olemasolevate kergliiklusteede pikendamine ja seni katmata suundadele uute rajamine.

Valla tugevuseks on ka selle aktiivsed MTÜd, eriti külaseltsid, mis teevad tihedalt koostööd omavalitsusega ja seisavad selle eest, et külaelu ei hääbuks ja inimestel oleks võimalik oma vaba aega erinevate ürituste ja tegevustega sisustada. Mitmel külaseltsil on hallata hoone ning neid on renoveeritud. Tulevikuküsimus on, kas leidub rahalisi vahendeid nende ülalpidamiseks. Muidu hästi toimivate külaseltside esineb küladevahelist killustatust. Võib-olla on põhjuseks asjaolu, et tänased kogukonnad on välja kujunenud endiste suurmajandite baasil ega ole omavahel tänini integreerunud. Kohati puudub nö meie-tunnetus ja ühine identiteet ning esineb inimeste passiivsust kogukonna tegemiste suhtes. Mõju võib avaldada ka see, et valla piires puudub üks konkreetne tõmbekeskus.

Üheks suuremaks Põltsamaa valla nõrkuseks võib pidada rahvastiku vananemise ja vähenemise probleemi. Peamine lahkumise põhjus on seotud töö- ja/või hariduselu jätkamisega suuremates keskustes (Tartu, Tallinn, Soome). Lisaks on kõrgemalt haritud inimestel raske hetkesesiuga Põltsamaal endale rakendust leida ning toimub nö ajude äravool. Noorte lahkumine polekski kokkuvõttes nii halb, kui nad saadud kogemuste ja kogutud teadmistega kodukanti tagasi tuleksid. Seda soovi neil sageli pole, sest tihtipeale puuduvad sobivad töö- ja elukohavõimalused. Seda aitaks leevendada elamufondi mitmekesistamine (noortele nö esimese peatuspaiga võimaldamine), kohalike töövõimaluste tutvustamine ning parem mainekujundus.

Valla üheks suureks nõrkuseks on ka ühekülgne ettevõtluskeskkond, mis suuresti tuleneb sellest, et valdavalt on tegemist põllumajanduspiirkonnaga. Lisaks on nõrgalt arenenud väikeettevõtlus. Erasektori tegevuse soodustamine ja ettevõtluse/ tööstusalade arendamine on aga väga oluline, kuna see tekitab uusi töökohti. Turismiettevõtluse arendamisel tuleks tähelepanu pöörata ka sellele, et hetkel puudub vallal, aga ka piirkonnal tervikuna oma tunnusobjekt.

Võimalused ja ohud

Põltsamaa piirkonnas on peamiseks ettevõtlussuunaks kujunenud põllumajandusega tegelevad harud. Siitmaalt on vallal kaks erinevat, kuid üksteist mittevälistavat arengusuunda. Esiteks mitmekesistada ettevõtluskeskkonda põllumajandusega mitteseotud ettevõtete näol. Teiseks tugevdada põllumajanduse positsiooni ja olla eeskujuks kõigile teistele läbi innovaatiliste võimaluste ärakasutamise, mis hõlmaks endas uute tehnoloogiate kasutuselevõttu tootmisprotsessis, kuid laiemalt mõeldes ka keskkonnasäästlikku tootmist ja lisaväärtuse loomist (nt energia tootmine). Mõlemas valdkonnas on potentsiaali ka väikeettevõtlusel, näiteks mõne nišitoote turule toomise näol. Eriti oluline on piirkonnas kasvatatud põllumajandussaaduste kohapealne väärindamine. Seega oleks vallas hea võimalus alustada tegevust ettevõtetel, mis tegeleks nende saaduste ümbertöötlemisega (nt pagaritöökoda) ja võimaldaks nii saada maksimaalset tulu. Selliste ettevõtete rajamine piirkonda looks juurde

uusi töökohti ja mitmekesistaks tööturgu. Erinevate töövõimaluste olemasolu aitaks leevendada valla tulubaasi kõikumist, kuna inimestel on suurem tõenäosus leida tööd aastaringselt.

Ettevõtjate jaoks on oluline, et kohas, kus nad tegutsevad, on mingisugune eelis, mis lihtsustaks nende tegevust või vähendaks kulutusi. Ühe sellise eelise annaks 2008. aastal ehitatud gaasitrass, millele ei ole seni kasutust leitud, kuna trassi valmimise ajaks polnud arendajad gaasi hinna tõusu tõttu sellest enam huvitatud. Sellise olulise infrastruktuuri rajatise ärakasutamine ja kombineerimine uute energeetiliste lahendustega, nt kohapealne biogaasi tootmine koostöös mõne farmiga võimaldaks sooja/elektri hinna hoida madalamal.

Põltsamaa vallas asuvad mõned mahajäetud endised tootmisalad. Seal paiknevad mitmed tühjalt seisvad tootmishooned, mida on huvi korral võimalik uuesti kasutusele võtta – renoveerida või lammutada ja seejärel enda vajadustest lähtuvalt uuesti ehitada. Lisaks paiknevad need alad logistiliselt soodsates kohtades, mis on varustatud osaliselt välja ehitatud tehnilise infrastruktuuriga ning on sobivad uue ettevõtluse alustamiseks Kesk-Eestis.

Samuti on turism osa ettevõtlusest, mille arendamine võimaldaks mitmekesistada praegust ettevõtluskeskkonda ja luua juurde töökohti. Sisuliselt on valla turismipool välja arendamata. Puudub konkreetne nägemus, milliseid turismiteenuseid ja -tooteid võiks vallas (sh ka piirkonnas) arendada, samas kui potentsiaali ja ressursse on mitmetes valdkondades. Seejuures on oluline keskenduda tegevustele, mis oleksid atraktiivsed nii sise- kui välisturistidele. Oluline on teha Põltsamaa piirkond nähtavaks ja saata välja positiivne sõnum, mis näitaks, et Põltsamaa on arenev ja edumeelne vald. Üheks võimaluseks on rajada turismiobjekt, mis kombineerituna praeguste arendustega (nt Kuningamäe, Kamari) kujuneks veelgi ligitõmbavamaks. Teiseks võimalikuks tegevuseks on piirkonda reklaamiva regulaarse maineürituse korraldamine, mis tutvustaks näiteks piirkonna ajalugu, traditsioone, aga ka uuendusmeelsust. Siinkohal omab tugevat potentsiaali kohapealsete MTÜ-de ja ettevõtete omavaheline koostöö. Lisaks on turismi arendamisel oluline arvestada demograafiliste trendidega – eelkõige rahvastiku vananemisega. Sellega seoses võiks turismisuundade kujundamisse kombineerida „hõbemajanduse“ aspekte ehk teenuste loomisel keskenduda ka eakatele.

Praeguste rahvastikuprotsesside peatamiseks, aga ka uute elanike meelitamiseks on tarvis, et piirkonnas oleks piisavalt elamispindasid. Noorte jaoks on oluline just üüripindade olemasolu, mis lihtsustab iseseisva elu alustamist. Võimalusena nähakse koostöös arendajatega ridaelamute rajamist noortele peredele, kuid ka eakate maja ehitamist, kus võimaldataks hooldust ja teisi eakate jaoks olulisi teenuseid.

Valla arengu üheks võtmesõnaks on koostöö, seda nii piirkonna teiste omavalitsuste, vallas tegutsevate külaseltside ja teiste MTÜde vahel. Väga oluline on koostöö erasektoriga, millest võib alguse saada mõnigi uus ja huvitav ettevõtmine. Arenguvõimaluseks on ka pikaajaliste eesmärkide seadmine koostöös erinevate vallas tegutsevate riigiasutustega (nt Põltsamaa Ametikool, AS Hoolekandeteenused Võisiku Kodu). Koostöös riigiga oleks piirkonna elanikele kasulik ka riigiteenuste keskuse loomine, mis lihtsustaks inimeste asjaajamist.

Võimaluseks on ka Euroopa Liidu vahendite kasutamine, kuid sellest ei tohi jääda sõltuvaks. See tähendab, et finantseerimisvahendeid tuleb leida ka mujalt, sh ettevõtjatelt. Seda enam, et Euroopa Liidu projektirahadest teostatavad tegevused kestavad enamasti üksnes projekti lõppemiseni ning toetuste baasil ehitatud objekte on hiljem vaja iseseisvalt üleval pidada. Kuna ettevõtjad tegutsevad kasumi saamise eesmärgil, siis neid kaasates suureneb tõenäosus, et tegevuse või teenuse pakkumisega jätkatakse ka edaspidi.

Põltsamaa piirkonna üks olulisemaid arengu mõjutajaid on riigi regionaalpoliitikas kindla suuna puudumine nii haldusreformi kui koolireformiga seonduvalt. Haldusreformi osas puudub teadmine, kuidas defineeritakse uued haldusüksuste piirid ning milliseks kujuneb tulevikus Põltsamaa linna kui tõmbekeskuse tähtsus. Sellises olukorras on arengu pikaajaline planeerimine tavapärasest veelgi keerulisem. Samuti on selgusetu, milline saab piirkonna haridusvõrk olema tulevikus. Haridusreformi puhul puudutab gümnaasiumireform valda vähem, kuna Põltsamaa Ühisgümnaasium kuulub linna allasutuste hulka. Kindlasti vähendaks gümnaasiumi osa kaotamine piirkonna atraktiivsust elukeskkonnana, kuna kaoks ainus vahetus läheduses asuv keskharidust pakkuv kool. Lisaks pikeneks õpilaste igapäevane koolitee või oldaks sunnitud kodust eemal õppima.

Teiselt poolt on omavalitsus sõltuv riigi rahalistest võimalustest ning valla toimetulekut mõjutab negatiivselt vahendite ebastabiilsus, mis raskendab pikaajalisi ja ressursse nõudvaid valdkonnas arengut suunavate investeeringute tegemist. Sellega seonduvalt on võimalik, et tulevikus ei suudeta hetkel kasutuses olevaid sotsiaalse infrastruktuuri objekte (koolimajad jt) ülal pidada. Ressursside vähenemisel tuleb sotsiaalne infrastruktuur üle vaadata. See võib omakorda tähendada teenuste kättesaadavuse vähenemist elanikele. Seoses haridusreformi ja planeeritavate muudatustega on üheks olulisemaks küsimuseks, milliseks kujuneb valla üldhariduskoolide riigipoolne rahastamine. Toetuste vähenemisel tuleb senine koolivõrk, -astmed ja töötajate arv üle vaadata.

Teenuste kättesaadavuse vähenemine võib mõjuda negatiivselt Põltsamaa valla kui sobiva elukoha mainele. See omakorda võib süvendada rahvaarvu vähenemist ja vananemist, mis võib viia olukorrani, kus piirkonnas pole enam piisavalt tööjõudu, mis suudaks „toita“ ettevõtluse vajadusi. Sellised protsessid võivad viia ääremaastumiseni olenemata valla soodsast paiknemisest Kesk-Eestis.

Hetkel on selgusetu, millal alustatakse Tallinna-Tartu maantee uue trassi ehitamisega Põltsamaa valla haldusterritooriumi piires. Selle taga seisavad mitmed tegevused (nt kergliiklustee rajamine). Lisaks peab mõtlema, kuidas hakkab uue trassi rajamine mõjutama seniste struktuuride toimimist.

3 Põltsamaa valla visioon 2035

3.1 Põltsamaa vald 2035

Põltsamaa vald on aastaks 2035 Mandri-Eesti keskpunktis asuv viljakate põldude, kauni ja puhta loodusega, kaasaegse taristu ning arenenud ettevõtlusega "kõigi teede" ristumiskohas asuv turvaline paik, kus on hea elada, töötada ja mida on hea külastada.

Põltsamaa vald on:

- osa mainekast ja tuntud elamis-, ettevõtlus- ja puhkepiirkonnast,
- omavalitsus, mille arendamisel lähtutakse kohalikest traditsioonidest, eripäradest ja eelistest,
- mitmekesise ettevõtluskeskkonnaga omavalitsus, kus kõigil soovijatel on võimalik leida võimetekohast, hästi tasustatud ja väljakutsuvat tööd,
- konkurentsivõimelise infrastruktuuriga,
- väljakujunenud suundadega turismipiirkond,
- orienteeritud elanikkonna jätkusuutlikkusele,
- omavalitsus, kus pakutakse konkurentsivõimelist haridust,
- omavalitsus, kus valla elanikele pakutakse vajadusi rahuldavaid meditsiini- ja sotsiaalteenuseid,
- omavalitsus, kus erinevatel huvigruppidel on võimalik sisukalt oma vaba aega veeta,
- turvaline elamiskoht,
- silmailu pakkuva, heakorrastatud, kauni ja puhta loodusega omavalitsus.

4 Missioon Põltsamaa valla juhtimisel

Põltsamaa Vallavolikogu ja –valitsuse missioon on seista valla elanike huvide eest, tagada neile turvaline ja meeldiv elukeskkond, luua soodsad tingimused ettevõtlus – ja sotsiaalmajandusliku keskkonna arenguks, olla hooliv ja mõistev partner kodanikele avalike teenuste osutamisel ning probleemide lahendamisel.

5 Põltsamaa valla strateegilised eesmärgid 2035

Põltsamaa valla tulevikupildi saavutamisel peetakse arendustegevuse planeerimisel keskseks ja prioriteetseimaks **valla elanike heaolu tagamist ja seeläbi elanikkonna vähenemise peatamist** (taastumist), kuna piirkonna areng sõltub ennekõike nö inimkvaliteedist ja kõik, mis tehakse, on inimese ja kogukonna jaoks.

Visioonist lähtuvalt on Põltsamaa vald paik, **kus on hea elada ja töötada ning mida on hea külastada.** Antud tingimuste täitmine on omakorda eeldusteks valla jätkusuutlikkuse ja arengu tagamisel.

Arenguvisiooni konkretiseerivad 3 strateegilist peaeesmärki:

1. **Põltsamaa vallas on meeldiv ning inimeste vajadustega arvestav elukeskkond, kus on tagatud peamiste teenuste kättesaadavus ning mitmekesised vaba aja veetmise võimalused.**
2. **Põltsamaa vallas on mitmekesine ja arenev ettevõtluskeskkond. Majanduse arendamisel arvestatakse valla tugevustega. Ettevõtlust toetab heas korras olev ning valikuid pakkuv elamufond. Põltsamaa valda tuntakse edumeelse omavalitsusena.**
3. **Turismivaldkond on läbimõeldult välja arendatud ning piirkonnal on hea tuntus ja maine. Põltsamaa vald on defineerinud end turismisihtkohana, pakutakse kindlaid turismiteenuseid ja -tooteid.**

1 Põltsamaa vallas on meeldiv ning inimeste vajadustega arvestav elukeskkond, kus on tagatud peamiste teenuste kättesaadavus ning mitmekesised vaba aja veetmise võimalused.

1.1 Tehniline infrastruktuur ja keskkond

1.1.1 Elanikele on tagatud liiklusohutus ja kvaliteetne teedevõrgustik
1.1.2 Tagatud on ühendus ja ligipääs suurematesse tõmbekeskustesse
1.1.3 Korrastatud on ühisveevärk ja –kanalisatsioon ning tagatud vajalik teenus
1.1.4 Kaasajastatud on kütte- ja energiasüsteemid
1.1.5 Korrastatud on haljasalad
1.1.6 Atraktiivsed veekogud
1.1.7 Arendatud jäätmemajandust
1.1.8 Atraktiivsed vallakeskused

1.2 Haridus ja noorsootöö

1.2.1 Põltsamaa vallas pakutakse kvaliteetset ja vajadustest lähtuvat haridust
1.2.2 Koolides/lasteaedades on tagatud hea õpetamis- ja õpikeskkond
1.2.3 Valla haridusasutused lähtuvad tervist edendavate koolide ja lasteaedade võrgustiku arengusuundadest
1.2.4 Koolides töötavad õpetajad on kvalifitseeritud ja motiveeritud
1.2.5 Põltsamaa vallas on tugevad õpilas- ja noorteorganisatsioonid
1.2.6 Erinevatele sihtgruppidele (s.h. lapsed, lapsevanemad, õpetajad, muu koolipersonal, noorsootöötajad jne) on tagatud erinevad koolitused
1.2.7 Valla haridusasutused teevad omavahel tihedat koostööd
1.2.8 Lastele ja noortele on tagatud õppe- ja karjäärinõustamine.

1.3 Kultuur ja sport

1.3.1 Põltsamaa vallas on tugevad ja aktiivsed külaseltsid, mis tegelevad elanike vaba aja sisustamisega, identiteedi ja kogukonna tunde tugevdamisega ning elanike aktiviseerimise ja kaasamisega.

1.3.2 Välja on kujunenud piirkonna koostöövõrgustik, mis seob MTÜ-d, ettevõtjad ja teised huvilised.

1.3.3 Põltsamaa vallaraamatukogu pakub teenuseid kõikidele valla elanikele ning toimib kui kohalik teabe- ja kultuurikeskus.

1.3.4 Kõigile Põltsamaa valla elanikele on tagatud mitmekesised võimalused tervisespordiga tegelemiseks (nii spordirajatiste ja varustuse kui ka ürituste näol).

1.4 Sotsiaalvaldkond ja tervishoid

1.4.1 Põltsamaa vallas on tagatud sotsiaal- ja hoolekandeteenused lähtudes erinevate huvigruppide vajadustest.

1.4.2 Põltsamaa vallas on toimiv sotsiaalvaldkonna koostöövõrgustik, mis hõlmab endas erinevate osapoolte (sotsiaaltöötajad, perearstid, politsei, erinevad organisatsioonid, õpetajad, hoolekogud) vahelist koostööd ja infovahetust.

1.4.3 Põltsamaa vallas toetatakse inimeste tööle saamist ja naasmist (eakad, puuetega inimesed, pikaajalised töötud, noored).

1.4.4 Põltsamaa vallas on tagatud kvaliteetne arstiabi ja aktiivselt tegeletakse tervise edendusega.

1.4.5 Põltsamaa vallas on turvaline elada.

1.5. Juhtimine

1.5.1 Tagatud on Põltsamaa valla struktuuride kõrge haldussuutlikkus, efektiivne toimimine ja tõhus finantsjuhtimine.

1.5.2 Vallas on toimiv osalusdemokraatia ja tagatud elanike kõrge kaasatus.

2 Ettevõtlus

Põltsamaa vallas on mitmekesine ja arenev ettevõtluskeskkond. Majanduse arendamisel arvestatakse valla tugevustega. Ettevõtlust toetab heas korras olev ning valikuid pakkuv elamufond. Põltsamaa valda tuntakse edumeelse omavalitsusena.

2.1 Vallas on kättesaadav vajalik heal tasemel infrastruktuur.

2.2 Välja on arendatud konkreetne(sed) tööstuspiirkond(nad), koos seda toetava infrastruktuuriga.

2.3 Uuesti on kasutusele võetud endised tootmisalad ja mahajäetud vanad tootmishooned.

2.4 Vallas tegutsevad mitmed väike-ettevõtted.

2.5 Välja on arendatud piirkonna ettevõtjaid ühendav koostöövõrgustik.

2.6 Välja on arendatud tugev põllumajandusklaster.

2.7 Põllumajandusettevõtted lähtuvad oma tootmistegevuses keskkonda säästvatest ja kliimamuutusi vältivatest tehnoloogiatest.

2.8 Valla/piirkonna põllumajandusettevõtete baasil toodetakse bioenergiat ning selle kasutamine on seotud kohapealse majanduse ja ettevõtlusega.

2.9 Gaasitrass on aktiivselt kasutuses.

2.10 Vallas on piisavalt erinevas seisukorras ja hinnaklassis müügi- ja rendipindu nii, et kõigil soovijatel on võimalik leida sobiv elukoht.

2.11 Põltsamaa vallas on tagatud soodsad tingimused elamuehituseks.

2.12 Rajatud on seeniorite maja.

2.13 Kogukonnakeskused pakuvad erinevaid kogukonna teenuseid.

3 Turism

Põltsamaa valla turismivaldkond on läbimõeldult välja arendatud. Põltsamaa vald on defineerinud end turismisihtkohana, pakutakse kindlaid turismiteenuseid ja -tooteid. Põltsamaa valda tuntakse meeldiva sihtkohana.

3.1 Määratletud on võimalikud arenemisvaldkonnad ja turismisuunad.
3.2 Põltsamaa piirkond moodustab osa Lõuna-Eesti turismist.
3.3 Põltsamaa vald teeb turismialaselt koostööd naaberomavalitsustega.
3.4 Välja on arendatud toimiv piirkonna turismiettevõtjate koostöövõrgustik.
3.5 Vallal on oma üle-eestiliselt tuntud turismiobjekt (s.h. Kuningamäe ja Kamari puhkealad).
3.6 Vallas korraldatakse üle-eestilisi suurüritusi, mis kujundavad piirkonna mainet ning tutvustavad turismi- ja puhkamisvõimalusi Põltsamaa piirkonnas.
3.7 Rajatud on vastav infrastruktuur turismiobjektide toimimise toetamiseks.

6 Tegevuskava

Tegevuskava on koostatud lähtuvalt strateegilistest eesmärkidest.
Põltsamaa valla arendustegevuses on lähiperspektiivis kavas ellu viia alljärgnevad meetmed ja tegevused. Võimalikke rahalisi mahte esitatud eesmärkide saavutamiseks kajastab Põltsamaa valla eelarvestrateegia ja konkreetsed rahaeraldised arengukava elluviimiseks määratakse Põltsamaa valla iga-aastases eelarves.

1. PEAEESMÄRK: MEELDIV NING INIMESTE VAJADUSTEGA ARVESTAV ELUKESKKOND, KUS ON TAGATUD PEAMISTE TEENUSTE KÄTTESAADAVUS NING MITMEKESISED VABA AJA VEETMISE VÕIMALUSED						
Alavaldkond						
1.1: Tehniline infrastruktuur ja keskkond						
Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	**2014**	**2015**	**2016**	**2017**	
Investeeringute osakaal eelarvest, %	14	15	16	17	18	Vallavalitsus
Ehitatud kergteid, km	0	2,2	0	3	0	
Tänavavalgustuses välja vahetatud ökonoomsete valgustite arv	0	15	15	0	15	
Rajatud tänava valgustust, km	0	1	0,3	3	1	
Rekonstrueeritud teid, km	36	20	15	15	15	
Hajaasustuse piirkonnas reostusega rikutud asendatud puurkaevude arv	2	5	3	3	0	
Hajaasustuse piirkonnas reoveekaevude arv	3	5	3	3	0	
Rekonstrueeritud, ehitatud ühisvee-ja kanalisatsioonitrassid, km	21	6,3	0	0	0	

Ühisveevärgiga liitunud majapidamiste arv	5	15	10	5	5	
Ühiskanalisatsiooniga liitunud majapidamiste arv	5	15	10	5	5	

Alaeesmärk 1.1.1: Elanikele on tagatud liiklusohutus ja kvaliteetne teedevõrgustik	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.1.1.Kergliiklusteede projekteerimine ja ehitamine	
1.1.1.2. Teehoiukava koostamine	
1.1.1.3.Teede olemi ja tehnilise seisundi parandamine läbi pindamise ja remondi	
1.1.1.4.Praeguste tänavavalgustuste süsteemide asendamine energiat säästvamatega	
1.1.1.5.Valgustuse projekteerimine (sh Adavere mõisapargi äärne tee ja platsid (võimla parkla), Adavere tööstuspiirkond, Esku staadion, Umbusi külakeskuses jt)	
1.1.1.6.Valgustuse ehitamine (sh Kuningamäe suusarada, Esku tee, Kamari tänav, Mällikvere ja Umbusi külakeskused, Adavere mõisapargi äärne tee ja platsid, Adavere tööstuspiirkond jt)	
1.1.1.7.Teede projekteerimine, ehitamine (sh Adavere tööstuspiirkond, Pauastvere tee, Kamari tööstuspiirkonna tee rek. jt)	
1.1.1.8.Infrastruktuuri rajamisel ja uuendamisel lähtutakse keskkonna säästmise põhimõtetest	
Alaeesmärk 1.1.2: Tagatud on ühendus ja ligipääs suurematesse tõmbekeskustesse	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.2.1. Ühistranspordi liinide korraldamine arvestades elanike vajadustega	
1.1.2.2. Nõudeliinide sisse viimine	
Alaeesmärk 1.1.3: Korrastatud on ühisveevärk ja –kanalisatsioon ning tagatud vajalik teenus	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.3.1. Põltsamaa piirkonna veemajandusprojektide elluviimine	
1.1.3.2. Ühisveevärgi ja -kanalisatsioonisüsteemide ehitamine ja renoveerimine vastavalt ehitusprojektidele ja ÜVK-le	
1.1.3.3. Reoveekogumisaladel reovee kogumise ja/või puhastamise tagamine ning purgimissõlme välja ehitamine	
1.1.3.4. Reostusega rikutud puurkaevude asendamine hajaasustuse piirkonnas	
1.1.3.5. Hajaasustus piirkonnas reoveekogumissüsteemide rajamine	
Alaeesmärk 1.1.4: Kaasajastatud on kütte- ja energiasüsteemid	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus, Ettevõtjad**
1.1.4.1. Biokütuste kasutamisvõimaluse uurimine ja seejärel rakendamine	
1.1.4.2. Piirkonna küttesüsteemide üle viimine gaasiküttele või teiste alternatiivkütuste kasutamine	
Alaeesmärk 1.1.5: Korrastatud on haljasalad	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.5.1. Mõisaparkide (Adavere, Lustivere) dendroloogiline rekonstrueerimine	

1.1.5.2. Mõisaparkidele hooldusmasinate hankimine	
1.1.5.3. Miljööväärtuslike alade säilitamine vastavalt maakonna teemaplaneeringule, vt. internetis väärtuslike alade kaarti	
1.1.5.4. Esku kooli ja maantee vahelise haljastuse uuendamine	
1.1.5.5. Maastikupilti kahjustavate lagunenud ja kasutusest väljalangenud ehitiste lammutamine ja sellest tekkinud jäätmete käitlemine ning maa-ala korrastamine	
Alaeesmärk 1.1.6: Atraktiivsed veekogud	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.6.1. Avalikult kasutatavate veekogude ja munitsipaalomandis olevate puhkealade korrastamine	
1.1.6.2. Veetaimestiku niitmine avalikel veekogudel	
1.1.6.3. Põltsamaa jõe vanade jõesängide avamine	
1.1.6.4. Kamari järve puhkeala arendamine, sh veesuusakeskuse rajamine	
1.1.6.5. Ujumissilla rajamine Lustivere paisjärvele	
1.1.6.6. Kamari paisjärvele rippsilla projekteerimine, ehitamine	
Alaeesmärk 1.1.7: Arendada jäätmemajandust	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.7.1. Valla jäätmehoolduseeskirja ja jäätmekava täiendamine vastavalt seadusele	
1.1.7.2. Jäätmejaama tegevusvaldkondade laiendamine	
1.1.7.3. Ohtlike jäätmete kogumisringide jätkamine	
1.1.7.4. Jääkreostuskollete välja selgitamine ja likvideerimine	
1.1.7.5. Infomaterjalide koostamine tõstmaks elanike jäätmekäitluse alast teadlikkust	
Alaeesmärk 1.1.8: Atraktiivsed piirkonna keskused	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.1.8.1. Üldplaneeringu koostamise korraldamine	
1.1.8.2. Viitade, tahvlite, lipumastide ja külakaartide ning hallatavatele asutustele nimetahvlite paigaldamine	
1.1.8.3. Põltsamaa valla muinsuskaitse objektidele eritingimuste koostamine	
1.1.8.4. Kogukonnakeskuste arendamine (sh mänguväljakute projekteerimine, rajamine/ uuendamine ja skatepark'i rajamine piirkonna keskustesse, Kundrussaare kabeli restaureerimine, Umbusi vana koolimaja remontimine ja külaplatsi rajamine jne) sh:	
1.1.8.4.1. Adavere kogukonnakeskuse arendamine	
1.1.8.4.2. Esku külade kogukonnakeskuse arendamine (sh staadionimajast noortemaja arendamine, selle soojustamine, renoveerimine staadionile; ekstreemspordikompleksi rajamine)	
1.1.8.4.3. Kamari kogukonnakeskuse arendamine (sh külamaja ümbruse puhkeala arendamine)	
1.1.8.4.4. Lustivere kogukonnakeskuse arendamine (sh kultuurimaja rekonstrueerimine; kultuurimaja varemetesse suvise pidudepaiga arendamine; vana koolimaja ja sauna kinnistu ehitusprojektide koostamine, ehitamine; vanale koolimajale funktsiooni leidmine; mõisa kiviaia renoveerimine; mõisa ait-keldri funktsiooni leidmine, mõisa keldri ruumide väljaarendamine jm)	
1.1.8.4. Korteriühistutele elamute renoveerimise võimaluste ja rahastusallikate tutvustamine	

1.1.8.5. Elanike teadlikkuse tõstmine sellest, kuidas nemad saavad kaasa aidata heakorra tagamisele						
Alavaldkond						
1.2: Haridus ja noorsootöö						
Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
Valla põhikooliõpingute katkestajate määr õpilaste koguarvust	1,35	0	0	0	0	Vallavalitsus, koolid
Edasiõppijate osakaal valla põhikoolide lõpetajate koguarvust, %	100	100	100	100	100	
Heade ja väga heade tulemustega edasijõudjate % valla koolides	48	50	52	55	57	
Klassikursuse kordajate % valla koolides	2,7	0	0	0	0	
Tugisüsteemide rakendamine valla haridusasutustes (vajajate/saanute laste arv)	130/ 130					
Lapsevanemate rahulolu-uuringute tulemused (keskmine hinne 5-palli süsteemis)	4,35	-	4,5	-	4,6	
Tervisedenduslike ürituste arv valla haridusasutustes	106	110	110	110	110	
Huvitegevuses osalevate laste % laste arvust	88	90	92	94	95	
Kvalifikatsioonile vastavate õpetajate poolt täidetud ametikohad, %	90	100	100	100	100	
Karjäärinõustamist saanud õpilaste arv valla koolide 8. ja 9. klass, %	100	100	100	100	100	
Noorsoole suunatud ürituste arv väljaspool kooli (külaseltsid, vald jm)	11	12	13	14	15	Külaseltsid, koolid, VV
Külaseltside töösse kaasatud noorte arv	118	120	125	130	135	
Alaeesmärk 1.2.1 Põltsamaa vallas pakutakse kvaliteetset ja vajadustest lähtuvat õppe-ja kasvatustööd						

Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	Koolid, Vallavalitsus
1.2.1.1. Mitmekesiste õppesuundade ja erinevate õppevormide kaudu õpilaste individuaalsete võimete arendamine	
1.2.1.2. Kaasaegsete õppemetoodikate rakendamine ning õppekavade arendamine	
1.2.1.3. Lapsekeskse õppe- ja kasvatustöö rakendamine ja arendamine	
1.2.1.4. Nõustamisteenuse vajaduse pidev seire ja vajaduspõhine lisateenuse (psühholoog) tagamine	
1.2.1.5. Väikeklasside ja käitumisraskustega õpilaste klasside tegevuse toetamine	
1.2.1.6. Vajaduspõhine abiõpetaja ja/või tugiisiku rakendamine	
1.2.1.7. Karjäärinõustamissüsteemi rakendamine ja arendamine	
1.2.1.8. Erivajadustega õpilastele individuaalse programmi järgi õpetamine	
Alaeesmärk 1.2.2 Koolides/lasteaedades on tagatud hea õpetamis- ja õpikeskkond	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Koolid, Vallavalitsus**
1.2.2.1. Koolide renoveerimine (sh Adavere kooli mõisahoone fassaadi ning kooli õueala remont, Esku-Kamari koolihoonete remont, õueala /parkla projekteerimine, Lustivere koolihoone remont jm)	
1.2.2.2. Turvalise õpi- ja töökeskkonna kujundamine (sh videokaameratega valvesüsteemide paigaldamine)	
1.2.2.3. Mänguväljakute pidev seire, hooldus ja uuendamine (sh Esku, Lustivere mänguväljakute rek)	
1.2.2.4. Kaasaaegse õpikeskkonna kujundamine ja arendamine õpilase mitmekülgse arengu toetamisel (sh esitlustehnika, õuesõppe tingimuste parendamine jms)	
1.2.2.5. Spordiinventari soetamine ning tervise- ja loodusradade korrashoidmine, arendamine haridusasutuste juurde	
Alaeesmärk 1.2.3 Valla haridusasutused lähtuvad tervist edendavate koolide ja lasteaedade võrgustiku arengusuundadest	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Koolid, Vallavalitsus**
1.2.3.1. Laste ja noorte tervislike eluviiside kujundamine ja tervise väärtustamine	
1.2.3.2. Koolide liitumine tervist edendavate koolide ja lasteaedade võrgustikuga	
1.2.3.3. Korraldada koolitusi ja seminare, sh AIDSi ja HIV teemal, narkomaania, alkoholismi, hasartmängusõltuvuse ja suitsetamise kahjulikkusest jne	
Alaeesmärk 1.2.4 Koolides töötavad õpetajad on kvalifitseeritud ja motiveeritud	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Koolid, Vallavalitsus**
1.2.4.1. Süstemaatiline rahuloluuuringute korraldamine ja analüüs	
1.2.4.2. Regulaarne arengukavade kooskõlla viimine ning valdkondlike strateegiate väljatöötamine	

1.2.4.3. Töötajate individuaalse arengu võimaldamine	
1.2.4.4. Koostöövõrgustiku tugevdamine ja omavaheline koostöö, sh valla haridusasutuste, Põltsamaa Ametikooli, piirkonna ettevõtjate, külaseltside ja teiste MTÜ-de ning sõpruskoolide vahel	
Alaeesmärk 1.2.5 Põltsamaa vallas on tugevad õpilas- ja noorteorganisatsioonid	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Koolid, Vallavalitsus**
1.2.5.1. Noorteorganisatsioonide moodustamise aktiveerimine, koolitamine	
1.2.5.2. Noorsootöö arendamine külaseltside baasil ja mobiilse noorsootöö rakendamine	
1.2.5.3. Noorteorganisatsioonide (sh 4H liikumine, noorkotkaste ja kodutütarde tegevus) tegevuste toetamine projektide kaasfinantseerimisega	
1.2.5.4. Koolivaheaja tegevusprogrammide järjepidevuse tagamine (laagrid)	
1.2.5.5. Noorte kaasamine kogukonna- ja valla arengukavandamisesse ja tegevustesse (nt noorte volikogu) ning erinevatesse projektidesse ja programmidesse	

Alavaldkond

1.3 : Kultuur ja sport

Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
Kultuurivaldkonna MTÜ-dele tegevuseks ja projektideks antava toetuste osakaal eelarvest, %	1,7	1,8	1,9	2	2,1	Külaseltsid, spordiklubid, Vallavalitsus
Spordivaldkonna MTÜ-dele tegevuseks ja projektideks antava toetuste eelarve kasv %	1,3	1,5	1,6	1,7	1,8	
Korraldatavate vabaaja-ja kultuuriürituste arv	84	85	85	87	90	
Vabaaja-ja kultuuriüritusi külastanute arv	5634	5630	5600	5550	5450	
Spordi- ja tervistedendavate	18	20	20	22	22	

piirkondlike ürituste arv						
Spordi- ja tervistedendavatel üritustel osalenute arv	850	950	1000	1050	1100	
Läbiviidud ümarlaudade arv	4	4	4	4	4	
Vallaraamatukogu külastuste arv	18500	18500	18400	18400	18300	Vallavalitsus; Raamatukogu
Raamatukogudest laenutuste arv	29400	29400	29300	29300	29200	

Alaeesmärk 1.3.1 Põltsamaa vallas on tugevad ja aktiivsed külaseltsid, mis tegelevad elanike vaba aja sisustamisega, identiteedi ja kogukonna tunde tugevdamisega ning elanike aktiviseerimisega	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**MTÜ-d, külaseltsid**
1.3.1.1. Mittetulundusühingute tegevuse ja ürituste toetamine	
1.3.1.2. Piirkondlike traditsiooniliste ja uute ürituste korraldamine (sh Põltsamaa valla külade päev, lastelaagrid, projektinädalad, küla-ja perepäevad, Kamari Veetrall, Lustivere tantsupidu, Kamaris puuskulptuuride valmistamine jpm)	
1.3.1.3. Külamajades, -keskustes kaasaegsete tingimuste tagamine (sh vajalik inventar, vahendid tegevusteks jm)	
1.3.1.4. Külaseltside ja –hoonete baasil teenuste arendamine	
1.3.1.5. Kollektiivi-/organisatsiooni-/ringijuhtide koolitamine ja nõustamine	
1.3.1.6. Külade ajaloo uurimine	
Alaeesmärk 1.3.2 Välja on kujunenud piirkonna koostöövõrgustik, mis seob MTÜ-d, ettevõtjad ja teised huvilised	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus, MTÜ-d, ettevõtjad**
1.3.2.1. Avaliku, era- ja kolmanda sektori vahelise ühistegevuse soodustamine	
1.3.2.2. Külaseltsidele, -aktiividele ümarlaudade korraldamine	
Alaeesmärk 1.3.3 Põltsamaa vallaraamatukogu pakub teenuseid kõikidele valla elanikele ning toimib kui kohalik teabe- ja kultuurikeskus	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Valla- raamatukogu**
1.3.3.1. Raamatukogudes kaasaegsete tingimuste tagamine ja uuendamine (sh inventari soetamine, ruumide rekonstrueerimine)	
Alaeesmärk 1.3.4 Kõigile Põltsamaa valla elanikele on tagatud mitmekesised võimalused tervisespordiga tegelemiseks (nii spordirajatiste ja varustuse kui ka ürituste näol)	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Spordiseltsid, MTÜ-**

						d, Vallavalitsus
1.3.4.1. Spordirajatiste korrastamine ja täiendamine (sh jõusaalid jms)						
1.3.4.2. Vaibla puhkekeskuse korrastamine						
1.3.4.3. Spordivarustuse täiendamine koolides						
1.3.4.4. Piirkonda terviseradade, seikluskasvatusradade ja turnimisväljakute rajamine, arendamine ja inventari muretsemine						
1.3.4.5. Kuningamäe terviseradade ja puhkeala arendamine, sh mäetõstuki ja mäenõlva tehniliste seadmete ja rajatiste paigaldamine						
Alavaldkond						
1.4: Sotsiaalvaldkond ja tervishoid						
Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
Riiklikud toetused ühe elaniku kohta/toetus kokku, EUR	7,4/ 28725	8,1/ 31000	8,3	8,3	8,4	Vallavalitsus
Valla eelarvest makstud toetused ühe elaniku kohta/toetus kokku, EUR	18,9/ 74100	19,6/ 75000	20	20	20,5	
Lepingulisi sotsiaalteenuseid saavate isikute arv	189	198	200	205	210	
Töötute arv (kuude lõikes aasta kõrgeim näitaja)	89	80	75	73	70	
Koostöövõrgustiku ümarlaudade, seminaride arv	3	4	4	4	4	
Sotsiaalalal töötajate koolituste arv	6	7	6	7	7	
Lastelaagrites osalenute arv	25	26	30	35	40	
Lastega juhtunud õnnetuste arv	1	0	0	0	0	
Sihtrühmale suunatud vajaduspõhiste koolituste/ümarlaudade arv	3/48	4/115	4/120	5/160	5/180	
s.h vanematele suunatud koolituste/ ümarlaudade arv	1/8	1/10	1/15	2/30	2/40	
s.h. puuetega inimestele suunatud koolituste/ümarlaudade arv	2/40	3/105	3/105	3/130	3/140	
Kättesaadavate (30 km	5/9224/ 17	5/9220/	5/9150/	5/9030/	5/9000/	

raadiuses) tervishoiuteenuste arv (Põltsamaal perearste/nimistus inimesi/eriarste)		18	18	18	18	
Alaeesmärk 1.4.1 Põltsamaa vallas on tagatud sotsiaal- ja hoolekandeteenused lähtudes erinevate huvigruppide vajadustest						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus, Lustivere HK**
1.4.1.1. Erinevatele sihtgruppidele vajalike sotsiaal-ja hoolekandeteenuste tagamine (sh taastusravi, ja rehabilitatsiooni-, põetusteenuste ostmine, koduõendus jpm)						
1.4.1.2. Erinevatele sihtgruppidele vajalike toetuste tagamine (sh tervishoiuteenuste toetamine kindlustamata isikutele jpm)						
1.4.1.3. 10.-12. klasside õpilastele töövihikute soetamine						
1.4.1.4. Sotsiaalelamispindade ja varjupaiga remontimine						
1.4.1.5. Puuetega inimestele liikumisteede loomine, eluruumide ümberehitamise toetamine						
1.4.1.6. Lustivere mõisa keldris erinevate töötubade käivitamine, vanaema-vanaisa teenuse pakkumine, töötubade seadmete, sisustuse muretsemine						
1.4.1.7. Lustivere tervise, rehabilitatsiooni ja rekreatsioonikeskuse rajamine (ehitusprojekt, ehitus)						
Alaeesmärk 1.4.2 Põltsamaa vallas on toimiv sotsiaalvaldkonna koostöövõrgustik, mis hõlmab endas erinevate osapoolte (sotsiaaltöötajad, perearstid, politsei, erinevad organisatsioonid, õpetajad, hoolekogud) vahelist koostööd ja infovahetust						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus**
1.4.2.1. Koostöövõrgustiku töö arendamine (arstid, õpetajad, lapsevanemad, politsei jt)						
1.4.2.2. Vajaduspõhiste koolituste korraldamine, sh sotsiaalhooldajate, tugiisikute ja hooldajate koolitamine; eeskoste-, kasu- ja tugiperede koolitamine; ema ja laste suhete hindamine jne						
Alaeesmärk 1.4.3 Põltsamaa vallas toetatakse inimeste tööle saamist ja naasmist (eakad, puuetega inimesed, pikaajalised töötud, noored)						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus**
1.4.3.1. Tööturule tulemise või naasmise hõlbustamiseks kasutatavate meetodite ja teenuste arendamine (sh puuetega inimeste tööturule naasmine, tööturult pikka aega eemalolnud inimeste aktiviseerimine, töötubade sisustamine jm)						
1.4.3.2. Tööturuameti tööst kõrvalejäänute töölenaasmise ja aktiveerumise programmides osalemine ning rakendamine eesmärgiga õpetada sotsiaalseid oskusi ning kujundada tööharjumust						
Alaeesmärk 1.4.4 Põltsamaa vallas on tagatud kvaliteetne arstiabi ja aktiivselt tegeletakse tervisedendusega						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus**
1.4.4.1. Tervisepäevade, rahvaspordiürituste ja elanikele tervisealaste koolituste korraldamisele, tervisedenduslike projektide koostamisele kaasaaitamine ja toetamine						
1.4.4.2. Osalemine tervist edendavate töökohtade, lasteaedade ja koolide võrgustikus						
1.4.4.3. Adavere arstipunkti töös hoidmine						

1.4.4.4. Tervisenõukogu tööle rakendamine, tervisedenduse koordineerimine	
1.4.4.5. Terviseprofiili kaasajastamine	
1.4.4.6. Tervislike eluviisidega elamiseks ja tervislike valikute tegemiseks võimaluste loomine ja sellele kaasaaitamine	
Alaeesmärk 1.4.5 Põltsamaa vallas on turvaline elada	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.4.5.1. Ennetustöö korraldamine koolides (suitsetamine, huuletubakas, alkoholi tarbimine, avalik kord, liikluseeskirjad)	
1.4.5.2. Kuriteoennetuse ja ohutust tutvustavate ürituste korraldamine	
1.4.5.3. Varase sekkumise põhimõtete rakendamine lapse ja perekonna probleemide märkamisel, sh tähelepanu pööramine perekonna õigeaegsele toetamisele ja kriminaalpreventiivsele tööle koostöös kool, kodu ja lastekaitse	

Alavaldkond

1.5: Juhtimine

Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
KOV haldussuutlikkuse indeks	48,2	49	49,7	50,5	51,5	Vallavalitsus, -volikogu
Sisekoolituste arv	0	2	2	2	2	Vallavalitsus
Arenguvestluste arv	0	17	17	17	17	
Volikogu istungitel osalemise %	76	85	87	87	88	Vallavolikogu
Volikogu komisjonide (6) koosolekute arv	35	60	60	60	60	
Komisjonide koosolekutel osalejate %	80	85	85	85	85	
Vallalehe väljaandmise kordade arv	0	2	4	4	4	Vallavalitsus

Alaeesmärk 1.5.1 Tagatud on Põltsamaa valla struktuuride haldussuutlikkuse kasv, efektiivne toimimine ja tõhus finantsjuhtimine	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus, -volikogu**
1.5.1.1. Vallavolikogu liikmete ja vallaametnike kompetentsi tõstmine ja koostöö tõhustamine läbi sisekoolituste/seminaride	
1.5.1.2. E-omavalitsuse, omavalitsuste infoühiskonna projektides osalemine, digitaalse dokumendihalduse juurutamine	
1.5.1.3. Kodulehe ja E-volikogu (VOLIS-E) arendamine	
Alaeesmärk 1.5.2 Vallas on toimiv osalusdemokraatia ja tagatud elanike kõrge kaasatus	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks	**Vallavalitsus**
1.5.2.1. Vallalehe väljaandmine	
1.5.2.2. Kodulehel aktuaalsete ja päevakohaste teemade kajastamine/ regulaarne info uuendamine	
1.5.2.3. Erinevate e-maili listide kaudu vajaliku teabe levitamine (ettevõtjad, MTÜ-d jne)	

2. PEAEESMÄRK: PÕLTSAMAA VALLAS ON MITMEKESINE JA ARENEMISVÕIMELINE ETTEVÕTLUSKESKKOND. MAJANDUSE ARENDAMISEL ARVESTATAKSE VALLA TUGEVUSTEGA. ETTEVÕTLUST TOETAB HEAS KORRAS OLEV NING VALIKUID PAKKUV ELAMUFOND. PÕLTSAMAA VALDA TUNTAKSE EDUMEELSE OMAVALITSUSENA						
Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
Algatatud /jätkatud arendusprojektide arv	4	5	6	8	10	Vallavalitsus
Piirkonna ettevõtjatega ümarlaudade/koolituste arv	1	3	3	3	3	
Ettevõtete arv 1000 elaniku kohta	0,04	0,04	0,05	0,05	0,06	
Tööstusalade arendamine, sh koostatud uuringute/projektide arv	0	1	2	3	3	
Alaeesmärk 2.1 Loodud on uute ettevõtete rajamiseks ja olemasolevate laiendamiseks vajalikud tingimused						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus, Ettevõtjad, JAEK**
2.1.1. Ettevõtluspiirkondade/tööstusalade arendamine (sh alade määratlemine, teostatavustasuvusanalüüside koostamine, projekteerimine, ehitamine)						
2.1.2. Piirkonna ettevõtjaid ühendava koostöövõrgustiku arendamine (ümarlauad, kohtumised, koolitused)						
2.1.3. Vald toetab ja teeb koostööd Jõgevamaa Arendus- ja ettevõtluskeskusega, Töötukassaga, Põltsamaa Ametikooliga						
2.1.4. Ettevõtlikkus- ja ettevõtlusõppe programmide algatamine/toetamine haridusasutustes (karjäärinõustamine läbi isikute ja nende kogemuste vahetamise)						
2.1.5. Piirkonna ettevõtjate tutvustamine						
2.1.6. Endiste tootmisalade ja mahajäetud vanade tootmishoonete kasutusele võtt, funktsiooni leidmine						
2.1.7. Põllumajandusklastri välja arendamine						
2.1.8. Valla/piirkonna põllumajandusettevõtete baasil bioenergia tootmine ning selle kasutamise sidumine kohapealse majanduse ja ettevõtlusega						
Alaeesmärk 2.2 Elamumajanduse mitmekesistamine						
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						**Vallavalitsus, Ettevõtjad**
2.2.1. Põltsamaa vallas on tagatud soodsad tingimused elamuehituseks, sh koostatud uus üldplaneering						
2.2.2. Seeniorite maja kavandamine						
3.PEAEESMÄRK: PÕLTSAMAA VALLA TURISMIVALDKOND ON LÄBIMÕELDULT VÄLJA ARENDATUD. PÕLTSAMAA VALD ON DEFINEERINUD END TURISMISIHTKOHANA, PAKUTAKSE KINDLAID TURISMITEENUSEID						

JA -TOOTEID. PÕLTSAMAA VALDA TUNTAKSE MEELDIVA SIHTKOHANA						
Tulemusnäitajad	**Tulemusväärtused**					**Eesmärgistatud tulemuste saavutamise eest vastutaja**
	2013	2014	2015	2016	2017	
Turismiettevõtjatega ümarlaudade/koolituste arv	0	1	2	2	2	Vallavalitsus
Piirkonda külastanute arv	8500	9000	9500	10000	10500	
Suurürituste (maakondliku, riikliku) osatähtsusega ürituste (sh Piiroja rallikrossid, kardivõistlused, veetrall jt) arv	4	4	5	5	6	
Suurürituste külastajate arv	6500	7000	75000	8000	83000	
Peamised tegevused eesmärgi saavutamiseks						
3.1. Määratletud on võimalikud arenemisvaldkonnad ja turismisuunad, sh piirkondliku turismiarengukava uuendamine						
3.2. Põltsamaa vald teeb turismialaselt koostööd naaberomavalitsustega, turismiinfopunktidega, JAEK-ga						
3.3. Toimiva piirkonna turismiettevõtjate koostöövõrgustiku arendamine						
3.4. Suurürituste korraldamine, mis kujundavad piirkonna mainet ning tutvustavad turismi- ja puhkamisvõimalusi (sh. Piiroja rallikross, kardivõistlused, Kamari veetrall)						
3.5. Infrastruktuuri rajamine turismiobjektide toimimise toetamiseks						
3.6. Üle-eestiliselt tuntud turismiobjekti arendamine (s.h. Kuningamäe ja Kamari puhkealad, veesuusakeskus, Kesk-Eesti Tehnikaspordi- ja Puhkekeskus, Põltsamaa aktiivspordikeskus, Kuningamäe kardirada, Põltsamaa Roosiaeda külastus-ja õppekeskus ning muuseum, Seppade küla)						
3.7. Matkajate ja turistide puhke- ja peatuspaiga rajamine ja arendamine						
3.8. Jahiturismi propageerimine ja arendamine						
3.9. Mesinduse propageerimise ja meeturismi arendamise keskuse loomine Nõmaverre						

7 Arengukava seire

Arengukava täitmise tulemuslikkust hinnatakse tegevustulemuste seirega, mis toimub kord aastas (august-september) ning mille raames koostatakse ülevaade arengukava elluviimise senisest käigust. Vajadusel uuendatakse statistilist materjali ning täiendatakse tegevuskava osa nende tegevustega, milliste elluviimine tuleneb eesseisvatest probleemidest.
Seire käigus hinnatakse arengukava elluviimise edukust ja saavutusi, täpsustatakse arengumudelit, strateegilisi tegevusi ja investeeringuobjekte ning analüüsitakse eelarvestrateegia seisukohti.
Arengukava muutmiseks loetakse olukorra analüüsi, visiooni ja arengumudelis esitatud eesmärkide sisulisi muutusi, investeeringute lisamist, mis oluliselt muudab vallaeelarve kasutamist.
Arengukava ajakohastamise käigus aktualiseeritakse valla olukorda iseloomustavad faktandmed ning olukorrast tulenevad probleemipüstitused, hinnatakse arengukava elluviimise edukust, vajadusel täpsustades arengumudeli eesmärke ja ülesandeid. Seejärel seatakse järgmise aasta tegevusprioriteedid ning viiakse sisse muudatused valla tegevuskavas.

8 Kasutatud allikad

4P ehk Põltsamaa linna, Põltsamaa, Puurmani ja Pajusi valla turismi arengukava 2007–2013
4P ehk Põltsamaa linna, Põltsamaa, Puurmani ja Pajusi valla turismi turundusstrateegia 2007–2012
Jõgevamaa Arengustrateegia 2020+
Jõgevamaa Koostöökoja tegevuspiirkonna arengustrateegia 2008–2013
Jõgeva maakonna noorsootöö arengukava 2008–2013
Jõgeva maakonnaplaneering
Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused 2009–2015“
Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur“
Jõgevamaa Via Hanseatica arenguvööndi turismiarenduse strateegia (2007–2020)
Kergliiklusteede vajalikkus ja nende planeerimine Põltsamaa (4P) piirkonda. AS Teede Tehnokeskus. Tallinn, 2007.
Maa-ameti Geoportaal. http://geoportaal.maaamet.ee/
Maa-ameti kaardirakendus X-GIS. http://xgis.maaamet.ee/
MTÜ Jõgevamaa Ühistranspordikeskus. www.ühistransport.eu
Põltsamaa Ametikooli arengukava 2007–2013
Põltsamaa koostööpiirkonna arengukava aastateks 2011–2020
Põltsamaa Turismiinfo infovoldik – Põltsamaa linn, Põltsamaa ümbrus.
Põltsamaa valla arengukava 2004–2016
Põltsamaa valla terviseprofiil
Põltsamaa valla üldplaneering 1998
Rahandusministeerium. www.fin.ee
Registrite ja Infosüsteemide Keskus. www.rik.ee
Statistikaamet. www.stat.ee
Üleriigiline planeering „Eesti 2030+“
Ülevaino, R., 2002. Põltsamaa. Maalehe Raamat.

Lisa 1. Põltsamaa valla külade mõjupiirkonnad (01.01.2013)

Põltsamaa linna mõjupiirkond:	
Põltsamaa linn	4500
Alastvere	42
Annikvere	89
Kuningamäe	70
Mõhküla	92
Mällikvere	142
Pauastvere	157
Väike-Kamari	205
Võhmanõmme	166
Kokku	5463
Adavere mõjupiirkond:	
Adavere	623
Kalme	96
Pilu	32
Puduküla	55
Puiatu	75
Kokku	**881**
Esku mõjupiirkond:	
Esku	366
Lebavere	48
Nõmavere	105
Räsna	8
Rõstla	60
Vitsjärve	41
Kokku	**628**
Kamari mõjupiirkond:	
Kamari	175
Väike-Kamari	205
Kokku	**380**
Umbusi mõjupiirkond:	
Umbusi	94
Kablaküla	41
Kokku	**135**
Võisiku mõjupiirkond:	
Võisiku	**328**
Lustivere mõjupiirkond:	
Lustivere	395
Kaavere	44
Kaliküla	65
Neanurme	112
Pudivere	49
Sulustvere	79
Tõrenurme	49
Kokku	**793**

Lisa 2. Põltsamaa valla kultuurikalender

Põltsamaa valla kultuurikalender asub Põltsamaa valla koduleheküljel.

Lisa 3. Põltsamaa vallas tegutsevad MTÜ-d (väljaarvatud korteriühistud)

Nimi	Põhitegevusala
MTÜ Põltsamaa Ex Medicus	Muude kutseorganisatsioonide tegevus
MTÜ Põltsamaa Roosiaed	Botaanika- ja loomaaedade tegevus
MTÜ Neli Ja Enam	Piirkondlikku/kohalikku elu edendavad ja toetavad ühendused ja fondid
MTÜ Lustivere Maaparandusühistu	Maakuivendus- ja maaparandustööd, k.a metsa- ja põllumaade kuivendus
Kablaküla Seikluspark MTÜ	Lõbustusparkide ja temaatiliste lõbustusparkide tegevus
MTÜ Umbusi Külaselts	Piirkondlikku/kohalikku elu edendavad ja toetavad ühendused ja fondid
MTÜ Lustivere Hooldekodu	Vanurite ja puuetega inimeste hoolekandeasutuste tegevus
MTÜ Kardispordiklubi Saduküla	Spordiklubide tegevus
MTÜ Spordiklubi MIX	Spordiklubide tegevus
MTÜ Adavere Mõisa Selts	Muud mujal liigitamata lõbustus- ja vaba aja tegevused
MTÜ Esku Külaselts	Vaba aja veetmise, meelelahutuse ja kultuurilise tegevusega või huvialadega seotud ühendused ning huviklubid
MTÜ Spordiklubi "Tigu“	Spordiklubide tegevus
MTÜ Adavere Spordiklubi	Spordiklubide tegevus
MTÜ Lustivere Külaselts	Enda või renditud kinnisvara üürileandmine ja käitus
MTÜ Põltsamaa Tehnikaspordiklubi	Spordiklubide tegevus
MTÜ Põltsamaa Mesinike Selts	Põllumajandusseltsid ja -liidud, aiandus- ja mesindusseltsid, metsaseltsid ja -liidud
MTÜ Kamari Haridusselts	Muud lõbustus- ja vaba aja tegevused
Spordiklubi Motiiv	Spordiklubide tegevus
MTÜ Põltsamaa valla spordiklubi „Tervis“	Muu sporditegevus
MTÜ Võisiku-Kundrussaare Küla Selts EWA	Muud mujal liigitamata lõbustus- ja vaba aja tegevused
MTÜ Prader-Willi Sündroomi Ühing	Tervisehäiretega isikute ühendused ja nende liidud; puuetega inimeste ühendused ja nende liidud, erigruppide kaitsega seotud ühendus

Allikas: Registrite ja Infosüsteemide Keskus

Lisa 4. Arengudokumendid

Kõrgemalseisvad arengudokumendid:

- **Üleriigiline planeering** „Eesti 2030+“

Üleriigilises planeeringus „**Eesti 2030+**“ eesmärk on suunata asustusstruktuuri ja üleriigiliste võrgustike terviklikku arendamist, arvestades sealhulgas piirkondade eripäradega. Planeeringus kajastatud teemadeks on asustus, transport, energeetika, roheline võrgustik. Uute teemadena on käsitletud merealasid ning linnade võrgustikule täiendavalt ka maapiirkondade asustust..

- Jõgeva maakonnaplaneering 1998

Maakonnaplaneeringu lähteseisukohaks on Jõgevamaa ruumistruktuuri kujundamine viisil, kus kõikides maakonna piirkondades, sõltumata halduspiiridest, oleksid elanikel võrdväärsed elamistingimused. Seejuures arvestatakse rahvastiku, looduslike tingimuste, keskkonnakaitse, majanduse, infrastruktuuri ning sotsiaal- ja kultuurielu omavaheliste seostega. Põltsamaa valda loetakse planeeringu järgi tiheasustusega alaks, kus püütakse ruumistruktuuri kujundamisega tagada majanduslik efektiivsus ja stabiilsus. Arengu kavandamisel püütakse toetada piirkonna jaoks tähtsate teenindusfunktsioonide väljakujunemist; konkurentsivõimelise ettevõtluse arendamist; töökohtade ja tööjõu pakkumise omavahelist seostatust; arenguimpulsside andmist hajaasustusega aladele ning kvaliteetse elukeskkonna säilimist või kujunemist.

- Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Asustust ja maakasutust suunavad keskkonnatingimused 2009–2015“

Planeeringu eesmärkideks oli kultuurilis-ajalooliselt, esteetiliselt ja looduslikult väärtuslike maastike väljaselgitamine, kaardistamine ja hindamine ning loodus- ja keskkonnakaitselisest, ökoloogilisest ja sotsiaalsest aspektist põhjendatud ruumilise struktuuri kujundamine. Saadud tulemused on aluseks maakasutuse- ja ehitustingimuste määratlemisel kohalike omavalitsuste üld- ja detailplaneeringute koostamisel ning antud valdkonnas riiklike investeeringute suunamisel.

- Jõgeva maakonnaplaneeringu teemaplaneering „Maakonna sotsiaalne infrastruktuur“

Planeeringu konkreetne eesmärk on lahenduste leidmine teenuste kättesaadavuse tagamiseks eri piirkondades. Teemaplaneeringu koostamisel analüüsiti põhiliselt igapäevaste teenuste kättesaadavust ning kavandati meetmed nende edasise kättesaadavuse tagamiseks. Planeeringu subjektiks on eelkõige need teenused, mida inimene vajab regulaarselt või mille järele ei ole otstarbekas väga kaugele sõita. Planeeringu järgi võib sotsiaalse infrastruktuuri kättesaadavuse lugeda Põltsamaa vallas heaks Esku, Kamari, Lustivere ja Võisiku kandis ning Põltsamaa linna ümbruses.

- Jõgevamaa arengustrateegia 2020+

Antud dokument annab ülevaate Jõgeva maakonnas valdavatest trendidest erinevates valdkondades ning nende põhjal ka iga valdkonna arengueeldused ja väljakutsed. Seatud on kaks strateegilist eesmärki: 1) maakonna elanike heaolu kasv, 2) maakonna rahvastiku jätkusuutlik taastootmine. Eesmärkide saavutamiseks on esitatud strateegilised ülesanded, mis on vaja täita, et eelpoolnimetatud eesmärke saavutada. Strateegiliste ülesannete peamine sisu on elukeskkonna meeldivamaks ning atraktiivsemaks muutmine ja inimestele võimaluste pakkumine. Esitatud on ka strateegilised tegevussuunad, mille järgimine aitab eesmärke saavutada.

Põltsamaa vallaga seonduvalt on oluline tagada õppimisvõimalused ja mitmed sotsiaal- ja tervishoiuteenused, tagada vajadustele vastav ühistranspordisüsteem ja turvalised liikumisvõimalused jalgratturitele. Ettevõtluses nähakse tööstuspiirkondade arendamist ja turismivaldkonna laienemist nii kultuuri kui ka aktiivse puhkuse tegevuste näol.

- Jõgevamaa Via Hanseatica arenguvööndi turismiarenduse strateegia (2007–2020)

Antud strateegias seatakse kogu Jõgeva maakonda hõlmav pikaajaline turismiarenduse visioon, millest lähtuvad maakonna turismiarenduse strateegilised prioriteedid. Lähemalt on maakond jaotatud kahte arenguvööndisse „*Via Hanseatica*“ (VH), mis hõlmab maakonna idapoolseid omavalitsusi, mis jäävad riikliku tähtsusega Jõhvi-Valga maantee mõjupiirkonda ning „*Via Estica*“ (VE), mis hõlmab maakonna läänepoolseid omavalitsusi (sh ka Põltsamaa vald), mis jäävad Tallinna-Tartu maantee mõjusfääri. Lähemalt on antud dokumendis kajastatud „*Via Hanseatica*“ arenguvööndisse jäävaid turismiarenduse sihtalasid. Dokumendis on maakondliku turismiplaneerimise ühtlustamiseks soovitatud turismi sihtalade kontseptsiooni rakendada ka Jõgevamaa „*Via Estica*“ arenguvööndis, mis soodustaks tihedamat koostööd vööndisse jäävate avaliku ja erasektori organisatsioonide vahel ning võimaldaks tervikliku turismiarenduse visiooni loomist ka VE arenguvööndi tasandil.

- Jõgevamaa Koostöökoja tegevuspiirkonna arengustrateegia 2008–2013

MTÜ Jõgevamaa Koostöökoja näol on tegu LEADER tegevusgrupiga, kuhu on lisaks kohalikele omavalitsustele kaasatud ka ettevõtjad ja MTÜ-d ning mis edendab maaelu Jõgevamaal. Nimetatud arengustrateegia on prioriteetseteks valdkondadeks seadnud elukeskkonna parendamise ja (maa)ettevõtluse mitmekesistamise eeskätt kohalikke ressursse kasutades. Strateegilisteks eesmärkideks on ühise identiteedi loomine ja kogukondade aktiivsuse ning koostöö suurendamine, kohalike ressursside väärindamine ja tootearendus, mastaabiefekti saavutamine läbi koostöö ja klastrite ning kohalike tootjate sõltumatuse suurendamine. Tegevuspiirkond on jaotatud kolmeks – Põltsamaa vald jääb koos Pajusi ja Puurmani vallaga Põltsamaa alampiirkonda.

- Jõgeva maakonna noorsootöö arengukava 2008–2013

Jõgevamaa noorsootöö arengukava visiooniks on luua eeldused ja tingimused kõigile maakonnas elavatele 7–26-aastastele noortele personaalseks ja sotsiaalseks ning mitmekülgseks arenguks, et tagada nende toimetulek ühiskonnas ning seeläbi muuta Jõgevamaa noortele atraktiivseks elu- ja töökohaks. Selle kõige saavutamiseks nähakse vajadust noorsootöö väärtustamisel ja toetamisel, suuremat koostööd ja infovahetust erinevate osapoolte vahel, noorsootöötajate motiveerituse tõstmist ning noorte vajadustest lähtumist.

- **Riiklik hariduse arengukava**
- Jõgeva maakonnaplaneeringut täpsustav teemaplaneering „Põhimaantee nr 2 (E263) Tallinn-Tartu-Võru-Luhamaa trassi asukoha täpsustamine km 92,0–183,0“

- Põltsamaa koostööpiirkonna arengukava aastateks 2011–2020

Antud arengukava koostati ajal, mil Põltsamaa linn oli teinud ühinemisettepaneku Põltsamaa vallale ja Pajusi vallale. Tänaseks on teada, et mõlemad vallad vastasid eitavalt. Arengukava eesmärk oli panna paika piirkonna peamised arengusuunad, sätestada koostöövaldkonnad ja koostöövormid ning olemasolevate ressursside optimaalne kasutamine.

- 4P ehk Põltsamaa linna, Põltsamaa, Puurmani ja Pajusi valla turismi arengukava 2007–2013

Arengukava eesmärgiks on esitada piirkonna turismi kui majandusharu tasakaalustatud arengu strateegia aastateks 2007–2013 ning tegevuskava, lisandub ka turismi arendusstrateegia. Võttes arvesse piirkonna turismi hetkeolukorda, piirkonna tugevusi ja nõrkusi on seatud kolm peamist prioriteeti: kultuuriturismi, aktiivse puhkuse ja loodusturismi arendamine. Põltsamaa vallal on enim potentsiaali olla oluline aktiivse puhkuse sihtkoht, pakkudes turistidele meeldivat vaba aja veetmise võimalust.

- Põltsamaa valla üldplaneering 1998

Põltsamaa valla üldplaneering on koostatud 1998. aastal, mille hetkeolukorda on reeglina kirjeldatud 1997. aasta seisuga. Eesmärgid seati lähtudes 15–20 aastasest perspektiivist. Kuigi planeeringus seatud üldised põhimõtted on kehtivad ka tänapäeval, on paljude asjadega arengus edasi jõutud. Alustatud on uue üldplaneeringu koostamisega.

Seotud arengudokumendid:

- Adavere Põhikooli arengukava 2011–2014;
- Lustivere Põhikooli arengukava 2010–2017;
- Esku-Kamari Kooli arengukava 2012–2018;
- Põltsamaa Ametikooli arengukava 2007–2013;
- Lustivere piirkonna arengukava 2008–2013;
- Esku piirkonna arengukava 2009–2015;
- Kamari küla arengukava 2009–2015;
- Võisiku (Kundrussaare) küla arengukava 2010–2015;
- Põltsamaa valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arengukava aastateks 2008–2020;
- Pajusi, Puurmani ja Põltsamaa valla jäätmekava 2010–2015.